

ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur.

Sene : 11

Mart 1933

Sayı : 128

RESMÎ KISIM

ADLİYE TEVCİHATI

— Geçen nushadan mabaat —

35 lira maaşlı Uzunköprü hukuk hâkimliğine tahvile talip olan Sarıkamış hâkimi Umran,

35 lira maaşlı Kocaeli müddei umumî muavinliğine hizmeti askeriyesi hasebile açıkta kalan Akyazı sulh hâkimi Mehmet tevfik,

35 lira maaşlı Pervari sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Şaphane sulh hâkimi Mehmet Nuri,

35 lira maaşlı Ovacık sulh hâimliğine memuriyeti ilga edilen İneköl nahiyesi sulh hâkimi Osman Nuri,

35 lira maaşlı Yusufeli hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Ardanuş sulh hâkimi Abdurrahman hasip,

35 lira maaşlı Malazgirt sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Göney sulh hâkimi Zeynelabidin,

35 lira maaşlı Demirci müddei umumiliğine memuriyeti ilga edilen Sincanlı esulh hâkimi Ahmet Şükrü

163

30 lira maaşlı Tavşanlı Müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Mürefte sulh hâkimi Osman Nuri,

40 lira maaşlı Muş azalığına tahvili karargir olan Mersin azasından Mehmet Naim,

30 lira maaşlı Akdağmadeni müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Gökabat sulh hâkimi Osman Nuri,

30 lira maaşlı Torul sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Kaleitavas sulh hâkimi Arif,

25 lira maaşlı Malatya müstantikliğine terfian Ezine müstantığı İbrahim Halil,

40 lira maaşlı Edirne azalığına tahvil talebinde bulunan Rize azasından Ahmet Cevdet,

40 lira maaşlı Rize azalığına tahviline karar verilen Karaman azasından Rüştü,

40 lira maaşlı Mersin azalığına tahviline karar verilen Kastamonu azasından Ömer Kâşif,

40 lira maaşlı Karacasu hâkimliğine terfian Palo hâkimi Ahmet Fahri,

45 lira maaşlı Afyon azalığına muvafakatile bilâ harcırah Cebelibereket Reisi Hasan Tahsin,

45 lira maaşlı Cebelibereket reisliğine tahviline karar verilen Karaman reisi Ahmet Nesip

45 lira maaşlı Karaman Asliye mahkemesi reisliğine tahviline karar verilen Sivas adli ihtisas mahkemesi müddei umumi Ahmet Lûtfi,

70 lira maaşlı İstanbul birinci hukuk reisliğine terfian İstanbul dördüncü hukuk reisi Şerafettin,

35 lira maaşlı Palo hâkimliğine memuriyeti ilga edilen İshaklı sulh hâkimi Mustafa,

55 lira maaşlı İstanbul altıncı hukuk reisliğine İstanbul azasından Mahmut Salâhattin,

55 lira maaşlı Üsküdar hukuk hâkimliğine talebile Bolu asliye reisi İrfan,

55 lira maaşlı Bolu asliye reisliğine tahviline karar verilen Sivas adli ihtisas mahkemesi hâkimi Yusuf Sait,

55 lira maaşlı İstanbul üçüncü ceza reisliğine terfian İstanbul azasından Mehmet Zeki,

55 lira maaşlı İstanbul azalığına İstanbul sulh hâkimlerinden Sabri,

35 lira maaşlı İstanbul sulh hâkimliğine İstanbul müddei umumî muavinlerinden Cevat,

55 lira maaşlı İstanbul dördüncü hukuk reisliğine muvafakatile adliye müfettişlerinden İrfan,

45 lira maaşlı Maraş müddei umumiliğine terfian Siirt müddei umumi Abdülkadir Fevzi,

30 lira maaşla Akhisar müddeiumumiliğine hizmeti askeriyesi dolayısıyla açıkta kalan Birecik müddeiumumisi Feyzullah.

25 lira maaşlı Konya Müstantikliğine talebile harcırahsız Bursa ikinci müstantiği İsmail Hakkı,

22 lira maaşlı Bursa müstantikliğine talebine binaen bilâ harcırah Çeşme müstantiği Mehmet İhsan,

22 lira maaşlı Zile Müstantikliğine bilâ harcırah talibi tahvil olan Bulanık müstantiği İsmail Edip,

22 lira maaşlı Dört Yol müstantikliğine hizmeti askeriyesi dolayısıyla açıkta kalan Kalecik müstantiği Kâzım,

40 lira maaşlı Siirt müddeiumumiliğine terfian Mardin ceza hâkimi M. Necip,

40 lira maaşlı Gürün müddei umumiliğine terfian Pertek hâkimi Hasan Sabri,

40 lira maaşla Pertek münferit hâkimliğine tahviline karar verilen Silvan hâkimi Tevfik,

300 lira tahsisatlı İstanbul adli ihtisas mahkemesi hâkimliğine talebile bilâ harcırah 55 lira maaşlı Antalya adli ihtisas mahkemesi hakimi Atıf,

300 lira tahsisatlı Antalya adli ihtisas mahkemesi hâkimliğine 55 lira maaşlı Lüleburgaz adli ihtisas müddeiumumisi Ömer Cemil,

40 lira maaşlı Kastamonu azalığına terfian Boyabat hukuk hâkimi Hasan Rafet,

40 lira maaşlı Kastamonu azalığına Biga azasından İbrahim Zihni,

35 lira maaşlı Biga azalığına tahviline karar verilen Kuş adası ceza hâkimi Mehmet Hulûsi,

25 lira maaşlı Karaköse müstantikliğine terfian Erzurum müstantiği İbrahim Hakkı,

45 lira maaşlı İstanbul asliye azalığına terfian İstanbul müddei umumî muavinlerinden Mehmet Muhittin,

40 lira maaşlı İzmir azalığına terfian İzmir aza mülâzimi Mehmet İsmet,

30 lira maaşlı İzmir aza mülâzimliğine talebine ve sıhhi sebebe binaen bilâharcırah Kuruçay müddeiumumisi Ömer Kaya,

70 lira maaşlı Baş Müddeiumumi Baş muavinliğine derecesini muhafaza kaydile İstanbul azasından Mehmet Süreyya,

40 lira maaşlı İstanbul müddeiumumî muavinliğine talebile bilâharcırah Ankara müstantiği Ferhat,

35 lira maaşlı İstanbul müddeiumumî muavinliğine talebile bilâharcırah Zonguldak aza mülâzımı Salim,

30 lira maaşla Zonguldak azamülâzimliğine sabık Baklan sulh hâkimi Hasan,

30 lira maaşla Ankara sulh hâkimliğine Adliye vekâleti hukuk işleri mümeyyizi hukuk mezunlarından Cemal Turgut,

35 lira maaşlı Ankara sulh hâkimliğine derecesini muhafaza kaydile İsparta müddeiumumî muavini Mehmet Lütfi,

30 lira maaşlı İsparta müddeiumumî muavinliğine talebile bilâharcirah Mustafa Kemal Paşa aza mülâzimi Ali Rıza,

30 lira maaşla Gebze ceza hâkimliğine müstantıklıkta hizmeti mesbuk hukuk mezunlarından Ali Rıza,

30 lira maaşlı Petürke müddeiumumiliğine Ankara sabık sulh hâkimi Mehmet Nuri,

300 lira tahsisatlı Sivas adli ihtisas mahkemesi hâkimliğine 55 lira maaşlı Çankırı asliye reisi Hasan Hayri,

55 lira maaşlı İstanbul asliye azalığına talebile bilâharcirah İzmir asliye azasından Hüseyin,

55 lira maaşlı İzmir asliye azalığına talebile harircirahsız Trabzon hukuk hâkimi Ali Rıza,

250 lira tahsisatlı Lüleburgaz adli ihtisas mahkemesi müddeiumumiliğine 55 lira maaşlı Temyiz mahkemesi baş müddeiumumî muavinlerinden İbrahim Seniha,

55 lira maaşlı temyiz baş müddeiumumî muavinliğine Adana müddeiumumisi Abdülkadir,

55 lira maaşlı Adana müddeiumumiliğine terfian Denizli müddeiumumisi Münir,

55 lira maaşlı Trabzon hukuk hâkimliğine tahvile talip olan Kırşehir hukuk hâkimi Mehmet Nuri,

55 lira maaşlı Kütahya hukuk hâkimliğine tahvile talip olan Ordu hukuk hâkimi Cemil,

55 lira maaşlı Kırşehir hukuk hâkimliğine tahvili karargir olan Kütahya hukuk hâkimi Kadri,

55 lira maaşlı Çankırı reisliğine tahvili karargir olan Kastamonu müddeiumumisi Tahsin,

35 lira maaşlı Söke ceza hâkimliğine nakline lüzum gösterilen Edirne müddeiumumî muavini Celil,

40 lira maaşlı Kırkağaç münferit hâkimliğine terfian Akhisar hukuk hâkimi Muzaffer,

55 lira maaşlı Kastamonu müddeiumumiliğine terfian Tarsus hukuk hâkimi Mustafa Nuri,

40 lira maaşlı Maçka münferit hâkimliğine terfian Paskil sulh hâkimi İbrahim Jütfü

40 lira maaşlı Erganimadeni hâkimliğine sıhhi sebebe binaen Çölemerik hâkimi Muhtar,

35 lira maaşlı Gümüşhacıköy müddeiumumiliğine tahviline karar verilen İstanbul sulh hâkimlerinden Hayrullah,

40 lira maaşla İstanbul sulh hâkimliğine talebile bilâ harcirah Karaburun hâkimi Osman Nuri,

35 lira maaşla Mustafakemal paşa aza mülâzimliğine tahvili karargir olan Kastamonu müddeiumumî muavini Mehmet Husrev,

30 lira maaşlı Kasaba ceza hâkimliğine hâkimliğin diğer sınıfına nakline karar verilen Emet müddeiumumisi Hamza,

35 lira maaşlı Dinar ceza hâkimliğine terfian Darende hâkimi Mehmet Rüştü,

35 lira maaşlı Petürke hâkimliğine talebile bilâ harcirah Sürmene hâkimi Mehmet Kadri,

35 lira maaşlı kırkağaç müddei umumiliğine talebile Manisa sulh hâkimi İbrahim Kâmil

35 lira maaşlı Manisa sulh hâkimliğine Manisa aza mülâzimi Abdullah Ferruh,

55 lira maaşlı İstanbul azalığına talebile İzmir asliye ceza reisi Mustafa Ramazan,

35 lira maaşlı İstanbul aza mülâzimliğine baş müddeiumumi muavinlerinden Mehmet Atif,

30 lira maaşlı baş müddeiumumi muavinliğine talebile Boğazlıyan müddeiumumisi Cevat,

55 lira maaşlı Ordu hukuk hâkimliğine talebile bilâ harcirah Elâziz hukuk hâkimi Mehmet Hilmi,

55 lira maaşlı İzmir asliye ceza reisliğine terfian İzmir ağır ceza azasından İsmail Kemal,

55 lira maaşlı Elâziz hukuk hâkimliğine terfian Kayseri hukuk hâkimi Celâl,

40 lira maaşlı Merzifon hukuk hâkimliğine tahviline karar verilen Taşköprü hukuk hâkimi Muharrem Necmettin,

40 lira maaşlı Taşköprü hukuk hâkimliğine tahviline karar verilen Merzifon hukuk hâkimi Mesut,

250 lira tahsisatlı Sivas ihtisas mahkemesi müddeiumumiliğine 45 lira maaşlı Muğla müddeiumumisi Mahmut Esat,

55 lira maaşlı Kastamonu ağır ceza reisliğine tahviline karar verilen Rize ağır ceza reisi Mehmet Sedat,

70 lira maaşlı Rize ağırceza reisliğine tahviline karar verilen Kastamonu ağırceza reisi Abdüssamet

45 lira maaşlı Denizli müddeiumumiliğine tahviline karar verilen Rize müddeiumumisi Mazhar tevfik

40 lira maaşla Muğla müddeiumumiliğine Çorum sabık müddeiumumisi Mehmet Saffet

55 lira maaşlı İzmir ağırceza azalığına terfian Adana ceza hâkimi Halim,

45 lira maaşlı Adana ceza hâkimliğine Siverek ceza hâkimi terfian Ahmet Hamdi.

45 lira maaşla Kayseri hukuk hâkimliğine terfian Mecitözü hukuk hâkimi Abdullah Hilmi

45 lira maaşlı Rize müddei umumiliğine terfian Tarsus müddeiumumisi İsmail

40 lira maaşlı Mecitözü hukuk hâkimliğine Bozdoğan hâkimi Sabri.

40 lira maaşlı Tarsus müddeiumumiliğine terfian Taşköprü ceza hâkimi Mehmet Rağıp

35 lira maaşlı Boğazlıyan müddeiumumiliğine tahviline karar verilen Merzifon müddeiumumisi Cemal

22 lira maaşlı Vakfıkebir müstantikliğine tahviline karar verilen Merzifon müstantiği Mehmet Hikmet

40 lira maaşlı Siverek ceza hâkimliğine terfian Tarsus sulh hâkimi Abdullah Kâni,

35 lira maaşlı Akhisar Hukuk hâkimliğine terfian Sandıklı müddei umumisi Mehmet Akil

35 lira maaşla Ankara müstantikliğine Afyonkarahisar aza mülâzımı Macit

35 lira maaşlı Tarsus sulh hâkimliğine Mersin aza mülâzımı Mustafa Faik,

35 lira maaşlı boyabat hukuk hâkimliğine Küreinuhas müddeiumumisi Abdullah Cemil,

35 lira maaşlı Gemlik hukuk hâkimliğine Pazarcık müddeiumumisi Ahmet Vefik

35 lira maaşlı Kuşadası ceza hâkimliğine Mucur müddeiumumisi Hakkı Yaşar

35 lira maaşlı Karaburun hakimliğine Eşme müddei umumisi İsmail Hakkı

35 lira maaşlı manisa sulh hâkimliğine Niğde aza mülâzımı Hasan Hilmi

30 lira maaşlı Mersin aza mülâzimliğine talebile bilâ harcıarak Saimbeyli müddei umumisi Abdullah Nazım

35 lira maaşlı çölemerik hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Gazipaşa sulh hâkimi Ziyaettin

30 lira maaşlı Darende hâkimliğine, hâkimliğin diğer sınıfına nakline lüzum gösterilen Gireson müddei umumi muavini Lûtfi Fikri

30 lira maaşlı incesu müddei umumiliğine hizmeti askeriyesi dolaşısıyla açıkta kalan Kalkan sulh hakimi Mehmet Emin,

45 lira maaşlı Tarsus hukuk hâkimliğine terfian Sivrihisar hakimi İsmail Faiz

40 lira maaşlı sivrihisar hâkimliğine Pasinler hâkimi Ali Sabri

35 lira maaşlı Bozdoğan hâkimliğine Eskişehir aza mülâzımı Mehmet Fuat

35 lira maaşlı taşköprü ceza hakimliğine terfian Karacabey müddei umumisi Mehmet Nedim.

35 lira maaşlı Manisa aza mülâzimliğine sıhhi sebebe binaen talebile harcırahsız Cizre müddei umumisi Arif Hikmet

35 lira maaşlı Sürmene hâkimliğine sabık Derik hâkimi Mustafa Nafiz

35 lira maaşlı Edirne müddei umumî muavinliğine terfian Samsun sulh hâkimi Mehmet Fikri

35 lira maaşlı Mardin ceza hâkimliğine Muğla aza mülâzimi Hüseyin Ferit

35 lira maaşlı Pasinler hâkimliğine Erzurum aza mülâzimi Mehmet Sait

35 lira maaşlı Silvan hakimliğine Amasya müddei umumî muavini Mehmet Talât

35 lira maaşlı Sarıkamış Hâkimliğine Sinop Aza Mülâzımı Mustafa,

35 lira maaşlı Paskil Sulh Hâkimliğine Diyaribekir Müddeiumumî Muavini hikmet,

30 lira maaşlı Erzurum Aza Mülâzimliğine Hukuk mezunlarından İğdir Mustantığı Celâl,

30 lira maaşlı Kuruçay Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından Bayburt Mustantığı İbrahim Tahir,

30 lira maaşlı Niğde Aza Mülâzimliğine Hukuk mezunlarından Şehirkışla Mustantığı Niyazi,

30 lira maaşlı Eşme Müddeiumumiliğine Hukuk Mezunlarından Sındırgı Mustantığı Nazmi,

30 lira maaşlı Sandıklı Müddeiumumiliğine Hukuk Mezunlarından Mihaliççık Müstantığı Kerim,

30 lira maaşlı Küreinühas Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından hizmeti mecbureye tâbi Hamit,

30 lira maaşlı Diyaribekir Müddeiumumî Muavinliğine Hukuk Mezunlarından hizmeti mecbureye tâbi Hilmi,

30 lira maaşlı Cizre Müddeiumumiliğine Hukuk Mezunlarından hizmeti mecbureye tâbi Cevdet,

30 lira maaşlı Pazarcık Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından hizmeti mecbureye tâbi Azmi,

30 lira maaşlı Merzifon Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından hizmeti mecbureye tâbi İsmail,

30 lira maaşlı Eskişehir Aza Mülâzimliğine Hukuk mezunlarından Sakıp Refik,

30 lira maaşlı Ödemiş Müddeiumumî Muavinliğine Hukuk mezunlarından Fethi,

30 lira maaşlı Gireson Müddeiumumî Muavinliğine Hukuk mezunlarından Necati,

30 lira maaşlı Muğla Aza Mülâzimliğine Hukuk mezunlarından Ahmet Mithat,

30 lira maaşlı Karacabey Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından Şakir,

30 lira maaşlı Emet Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından Hüsnü Kadri,

30 lira maaşlı Sinop Aza Mülâzimliğine Hukuk mezunlarından Hasan Refet,

30 lira maaşlı Bafra Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından Sadık,

30 lira maaşlı Saimbeyli Müddeiumumiliğine Hukuk mezunlarından Tayyar,

30 lira maaşlı Amasya Müddeiumumî Muavinliğine Hukuk Mektebi mezunlarından İbrahim Necmettin,

30 lira maaşlı Kastamonu Müddeiumumî Muavinliğine Hukuk mezunlarından Mesut,

30 lira maaşlı Samsun Sulh Hâkimliğine Hukuk mezunlarından Çolak zade Hamdi Şevket,

30 lira maaşlı Afyon Aza Mülâzimliğine Hukuk mezunlarından Ali Galip,

22 lira maaşlı Çeşme müstantikliğine Hukuk mezunlarından Fai-

22 lira maaşlı Merzifon Müstantikliğine Hukuk mezunlarından Zahit,

22 lira maaşlı Lüleburgaz Müstantikliğine Hukuk mezunlarından Fahri,

22 lira maaşlı Tavas Müstantikliğine Hukuk mezunlarından Ahmet Gündoğdu,

22 lira maaşlı Söke Müstantikliğine Hukuk mezunlarından Ahmet Nedim,

22 lira maaşlı Manisa Müstantikliğine Hukuk mezunlarından Zühtü,

22 lira maaşlı Lice Müstantikliğine Meslek Mektebi mezunlarından Hulûsi,

22 lira maaşlı Bafra Müstantikliğine Meslek Mektebi mezunlarından Mehmet Bahattin,

22 lira maaşlı Aziziye Müstantikliğine Meslek Mektebi mezunlarından Ömer Kâşif.

22 lira maaşlı Ezine Müstantikliğine Meslek Mektebi mezunlarından Mehmet Vehbi,

22 lira maaşlı Bulanık Müstantikliğine Meslek Mektebi mezunlarından Mehmet,

22 lira maaşlı Erzurum müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından İbrahim Suat,

22 lira maaşlı Alâiye müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Ahmet Nuri,

22 lira maaşlı Iğdır müstantikliine meslek mektebi mezunlarından Arif Hikmet,

22 lira maaşlı Bayburt müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından İhsan,

22 lira maaşlı Şehirkışla müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Rüştü,

22 lira maaşlı Sındırgı müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mustafa Avni,

22 lira maaşlı Mihaliçcik müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Emin,

22 lira maaşlı Çermik müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Tayyip Tahir,

95 lira ücretli Aydın Kadastro tahrir naipliğine hukuk mezunlarından Ali Cevdet,

95 lira ücretli Artvin kadastro tahrir naipliğine sabık Aydın tahrir naibi Ali Faik beylerin intihaplarına ve Cebelibereket müddeiumumisi Osman Hayri Bey ile Vezirköprü müddeiumumisi Mehmet Tevfik Beyin talepleriyle hacirahsız olarak maaşlarla becayışlerinin icrasına ve İstanbul Asliye hukuk dairesi Azasından Mehmet Reşat ve Burhanettin ve Ali Sakıp ve Saip beylerle İstanbul Asliye ceza dairesi azasından Mehmet Sait ve İstanbul Asliye ticaret dairesi azasından Mustafa Faiz ve İstanbul Asliye birinci ticaret azasından Mehmet Nazım ve İsmail Hakkı beylerin unvanlarının İstanbul Asliye Mahkeme azası olarak tahviline intihap encümeninin 19 - 1 - 1933 tarihli içtimasında karar verilmiştir.

Bu intihap ve becayış ve unvanların tahvili kabul edilerek o beyler gösterilen hâkimlik ve memuriyetlere tayin olunmuşlardır.

1 - 2 - 1933

KANUNLAR

Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 20 şubat 1930 tarih ve 1567 numaralı kanuna müzeyyel kanun

Kanun Numarası: 2100

Neşri tarihi: 23-1-1933

Madde 1 — Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 20 şubat 1930 tarih ve 1567 numaralı kanunun 6 ncı maddesinde yazılı üç sene müddet beş seneye iblağ edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra vekilleri heyeti memurdur.

18-1-1933

* * *

Millî Hükûmet bütçelerine ait hizmetler için yapılmış tediye tasfiye ve mahsubu hakkında kanun

Kanun Numarası: 2102

Neşri tarihi: 24-1-1933

Madde 1 — 1931 malî senesi nihayetine kadar millî hükûmet hizmetleri mukabilinde tediye edilmiş veya bankalarca

hazine hesabı carisine zimmet kaydedilmiş olup ta bütçelere mahsubu yapılmamış olan masraflar, taallûk ettikleri seneler bütçelerinin umumî yekûnlarında tahsisat bakiyesi bulunmak şartile, Maliye bütçesinde nâzım masraflar faslında (eski seneler mahsubatı) unvanı altında açılmış olan maddeden mahsup olunur.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye vekili memurdur.

18-1-1933

* * *

19-6-1930 tarih ve 1704 numaralı kanunun bazı maddelerinde tadil ve tashih icrasına ve bir madde ilâvesine dair kanun

Kanun numarası: 2099

Neşri tarihi: 23-1-1933

Madde 1 — 1704 numaralı kanunun birinci maddesi aşağıda yazılı surette değiştirilmiştir :

Han, pansiyon otel ve bekâr odalarını işletenler ve malî müesseseler, ticaret şirketleri, ticarethaneler ve dükkânlar gibi ticaret ve san'at için açılan bütün yerleri idare edenler ve hastahanelerle dinî ve sair umumî müesseselerin müdür ve âmirleri bu yerlerde herhangi bir suretle oturanlarla daimî olarak çalışanlara, nümunesi 1704 numaralı kanuna merbut hüviyet varakalarını imza ettirerek yirmi dört saat içinde ait olduğu zabıta idarelerine göndermeğe ve bu yerlerden ayrılanları haber vermeğe ve buralarda oturanlarla daimî olarak çalışanlar da verilecek hüviyet varakalarını doldurup imza etmeğe mecburdur.

173

Madde 2 — 1704 numaralı kanunun sekizinci maddesi aşağıda yazılı surette düzeltilmiştir :

Bu kanunda yazılı mecburiyetleri ifa etmiyenlerle menedilen şeyleri yapanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 543 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 3 — 1704 numaralı kanuna aşağıda yazılı maddeler ilâve edilmiştir :

1704 numaralı kanunun birinci ve dördüncü maddeleri mucibince alâkadarların verecekleri hüviyet varakalarile beyannamelere damga pulu yapıştırılmaz.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye ve Dahiliye vekilleri memurdur.

18-1-1933

Vilâyet hususî idarelerinden maaş alan memur ve muallimlerin tekaüt maaşları hakkında kanun

Kanun numarası : 2097

Neşri tarihi : 23-1-1933

Madde 1 — Vilâyet hususî idareleri tekaüt sandığı namile bir sandık teşkil edilmiştir.

Madde 2 — Her sene idarei hususiye bütçelerinin maaşat tertiplerine mevzu tahsisatın yüzde ikisi nisbetinde tahsisat vazolunarak hususî idareler tekaüt sandığına gönderilir.

Madde 3 — Sandığın veznedarlık vazifeleri Ziraat Bankaları tarafından ifa olunur.

Madde 4 — Hususî idarelerden maaş alan muallim ve

memurlar 1683 numaralı askerî ve mülkî memurların tekaütlükleri hakkındaki kanunun mülkî memurlara ait hükümleri dairesinde tekaüt edilirler. Bu muallim ve memurların yetimlerine de bu kanuna göre maaş tahsis olunur.

Madde 5 — Hususî idarelerden maaş alan muallim ve memurların tekaüt ve yetim maaşları muamelesi mensup oldukları vilâyetlerce ikmal edildikten sonra ait oldukları vekâletlere gönderilir. Vekâletçe tetkik ve kabul edilince maaşın miktarı, tahsis tarihi sandık idaresine bildirilir. Sandıkça keyfiyet veznedarlık vazifesini yapan Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesine bildirilerek cüzdan da alâkadara gönderilir.

Madde 6 — Hususî idareler tekaüt sandığını idare edecek heyetin vazife ve salâhiyeti, kadrosu ve maaşlarının miktarı, tanzim edilecek bir nizamname ile tayin olunur. Bu heyetin maaş ve masrafı sandık sermayesinden tesviye olunur. Ziraat Bankasının sandık nam ve hesabına bankaya yatırılacak paralar için vereceği faiz miktarile bankaca bu hususta ihtiyar olunacak masarif yapılacak müşterek anlaşma ile tesbit edilir.

Madde 7 — Müşterek tekaüt sandığı için ikinci madde mucibince sandık namına Ziraat Bankasına tevdi olunacak tekaüt aidatı, mütekait muallim ve memurlarla bunların yetimlerine tahsis olunacak maaşları tediye etmediği takdirde eksigi, hususî idare bütçeleri maaş tertiplerindeki muhassesata göre, İcra Vekilleri kararile mütenasiben vilâyetlere tevzi olunmak suretile tamamlanır.

Madde 8 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

Muvakkat madde — 1683 numaralı Askerî ve Mülkî Tekaüt kanununun neşrinden sonra kendi talebi veya kanunî sebepler üzerine tekaüde sevk edilen vilâyet hususî idare memurları ile muallimler ve bunların yetimleri bu kanun ahkâmından istifade ederler.

Madde 9 — Bu kanun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 - 1 - 1933

MP

KARARLAR VE TEFSİRLER

Etfal hastanesi için istimlâk edilen arsa bedeli olarak tahakkuk etmiş olan borcun, mahsubu umumî kanunu ahkâmına tâbi olacağına dair

Karar No : 741

1334 tarihinde İstanbuldaki Etfal hastanesi için istimlâk edilen iki kıt'a arsanın beher arşınına takdir edilen bir lira kıymeti sahibi olan Yorgi efendi az görerek kabul etmemiş ve bunun üzerine her iki arsanın bedeli olan 891 lira 84 kuruş 24 şubat 334 makbuz mukabilinde İstanbul Defterdarlığı tarafından emaneten Osmanlı Bankasına tevdi edilmiştir.

Mumaileyhin bilâhara mahkemeye müracaatı üzerine sadır olan ilâm mucibince, Hazine, 743 arşın murabbaandaki mezkûr arsaların hakem heyetince beher arşın murabbasına takdir edilen on lira hesabile bedeli bulunan 7430 liranın tesviyesine mahkûm olmuştur. Fakat icranın vaki olan talebine karşı defterdarlığın, 1513 numaralı kanun mucibince bu paranın verilmeyeceğini ve yalnız bankaya mevdu parayı alabileceklerini beyan etmesine mebnî, mumaileyhin vekili avukat İzzet Bey tarafından Meclisi Âliye verilen bir arzuhal ile şikâyetle bulunulması üzerine meselenin mahiyeti, arzuhal encümenince Maliye vekâletinden sorulmuştur. Gelen cevapta, bu istimlâk meselesinin sakıt Hükûmet zamanında yapılmış olmasına göre mahkemenin mumaileyhe tesviyesine karar verdiği mebalighden evvelce Osmanlı Bankasına teslim edilmiş olan para çıktıktan sonra mütebakisinin mahsubu umumî kanunu hükümlerine tâbi olması lâzımgeleceğine işaret edilmiştir.

Bu vaziyet karşısında arzuhal encümenince mesele hak-

kında bir kere de adliye encümeninin mütaleasını almağa lüzum görülmüştür.

Adliye encümeninin bu bapta ittihaz attığı 2. VII. 1932 tarihli kararda: (İstanbul Defterdarlığının tesviyesine mahkûm olduğu mebalîğ 1930 tarihinde sudur etmiş bir ilâma müstenit olup iddia olunan alacağın mahiyeti itibariyle bir kanunu mahsusa tâbi olması keyfiyeti muhakeme sırasında dermeyan edilecek bir defi olabilirse de bu cihetin hüküm sudurundan ve kanunî yollardan geçerek kat'ileştikten sonra infazı istenildiği zaman reddi halinde nazarı dikkate alınmış olmasına ve esasen 1513 numaralı kanun hükmünün eski borçlar için 1930 senesi şubat nihayetine kadar tayin eylediği müddet zarfında istimlâk bedeline dair henüz bir hüküm sadır olmamış ve alacak tahakkuk etmemiş bulunmasına ve istimlâk bedeli hakkındaki talebin de ancak muhakeme neticesinde tahakkuk edebileceği cihetle muhakeme cereyan ederken müstedinin müracaatta bulunması mutasavver olmayacağına ve teşkilâtı esasiye kanununun 4 üncü maddesinin, bir mahkeme ilâmının infazı tehir edilmeyeceği hakkındaki sarih hükmünün mahfuziyeti zarurî görünmesine binaen müstedinin kat'ileşmiş bir ilâma müstenit matlubunun tesviyesi lâzımgeldiğine) işaret edilmesi üzerine arzuhal encümeni dahi adliye encümeninin bu mütaleasına iştirak ederek bu esas ve hüküm dairesinde karar ittihaz eylemiştir.

Meselenin tetkikinde, adliye encümeninin mazbatasında serdedilen mülâhazata esas itibarile iştirak edilmiştir. Ancak kat'iyet kesbetmiş olan bir ilâm üzerine Hazinesin tahakkuk etmiş olan bu borcunun kanunî muamelesi 1334 tarihinde tekemmül etmiş bulunan bir istimlâkten mütevellit olmasına ve işin bu tarihten sonra geçirdiği safahat istimlâk bedeli üzerindeki bir ihtilâftan doğmuş bulunmasına nazaran, mahsubu umumî kanununun, adliye encümeni mazbatasında teşrih edilen esbaptan dolayı, müracaat hakkındaki hükümlerinden maada umumî hükümlerine tâbi bulunması da lâzımdır. Esasen 1513 numaralı kanun (Millî Hükûmet bütçelerine müteallik borçları) ayrı hükümlere tabi tutmuş olmak dolayısıyla

bu bütçelerden gayri bütçeler ve muamelâtı naktiyesinden mütevellit borçların umumiyetle mahsubu umumî kanununun hükümlerine tâbi bulunması zaruridir.

Bundan başka umumî Heyetin 22-12-1932 tarihli inikadında kabule iktiran eden "2 haziran 1929 tarih ve 1513 numaralı kanuna müzeyyel kanunun birinci maddesine ilâve edilen fıkırada Millî Hükûmet bütçelerine müteallik olduğu halde ilâma bağlanmış olan eşhas alacaklılarının bile tesviyesinde tediye usullerine hâlel gelmemesi esası münderiç bulunduğuna nazaran sakıt Hükûmet zamanında yapılan muameleden mütevellit ve ondan müntakıl bir alacak hakkında dahi mahsubu umumî kanununun tediye usullerinin tatbik edilmesi tabiidir. Netekim fındık tekâlifî harbiyesinden mütevellit diğer bir mesele için de Meclisi Âli aynı noktai nazarı ihzar buyurmuştur.

Bu itibarla ilâma müsteniden tahakkuk etmiş olan bu borcun, mahsubu umumî kanununa tâbi diğer borçlar gibi, % 2 faizli bono ile tesviyesi icap edeceğine karar verilmiştir.

5-1-1933

Belediye vergi ve resimleri kanununun 6
ıncı maddesindeki apartuman kaydına dair

Karar No. 742

Belediye vergi ve resimleri kanununun 5 inci maddesinde belediye hududu dahilindeki evlerden azamî olarak alınacak tanzifiye vergisinden bahsedilmesine ve 6 ıncı maddesinde ise dükkân, mağaza, otel, han, kahve, kiraathane, apartıman, hamam, salhanelerden ve umuma açık sair mahallerden

alınacak tanzifat vergisi 5 inci madde mucibince takarrür ettirilecek verginin lâakal rubu miktarı zammedilmek üzere iki misli kadar tezyit olunabilir. Bu vergi sahiplerinden alınır. Boş kaldıkları müddetçe tanzifat vergisi alınmaz» diye yazılı bulunmasına ve işbu madde apartımandan alınacak tanzifiye vergisini evlerden alınacak tanzifiye vergisinden sarahaten ayırarak munzam vergiye tâbi kılmasına mebni apartımanların evler gibi vergiye tâbi olmasına tefsir yolile gitmenin imkânı kanunisi olmadığına karar verilmiştir.

7-1-1933

HEY'ETİ VEKİLE KARARLARI

Anamur ziraat bankası sabık memuru Fahri efendinin geri kalan cezasının affı hakkında

Kararname No. 13679

Adliye Vekilliğinden 7 - 12 - 1932 de yazılan 541 - 323 sayılı tezkerede ; ihtilâs suçundan dolayı beş sene ağır hapse mahkûm anamur ziraat bankası sabık memuru Fahri Efendinin, mahalli idare heyetinin mazbatasına ve hükûmet doktorunun tıbbi adli müessesesinden musaddak raporuna göre geri kalan cezasını bağışlatacak kadar hasta olduğu anlaşıldığından Teşkilâtı esasiye kanununun 42 inci maddesine göre bir karar verilmesi istenilmiş ve bu iş İcra Vekilleri heyetinin 2 - 1 - 1933 toplantısında görüşülerek Teşkilâtı esasiye kanununun 42 inci maddesine göre adı geçen Fahri efendinin cezasının bağışlanması kararlaştırılmıştır.

2 - 1 - 1933

Avusturya tebaasından Hüsni Yusuf Efendinin Türk vatandaşlığına kabulü hakkında

Kararname No. 13829

Viyana doğumlularından ve Avusturya tebaasından 1903 tevellütlü Martin oğlu Jozef (anası Mari) ismile mukayyet iken ihtida ederek Türk tebaasından bir kızla evlenen Hüsni Yusuf efendinin, 1312 sayılı kanunun 5 inci maddesine göre vatandaşlığa kabulü, Dahiliye Vekilliğinin 26-1-933 tarih ve 8118-9156 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 12-2-933 tarihli toplantısında kabul olunmuştur.

12-2-1933

TALİMATNAMELER

İcra ve iflâs işlerinin görülme ve İcra ve İflâs kanununa göre tanzim olunan nümunelerin kullanma tarzına dair Talimatname

— Geçen nushadan mabaat —

Konkordato aktedildiği surette yapılacak muamele

Madde 79 — Müflis alacaklılarla konkordato akteylediği surette konkordato hakkında mahkemece ittihaz olunacak karara değin tasfiye muamelesi durur.

İflâs idaresinin raporu

Madde 80 — İflâs idaresi tasfiyenin nasıl yürütölmekte olduğuna ve alacaklılarla borçluların vaziyetine dair alacaklılar toplanmasına mufassal bir rapor verir. Alacaklılar toplanması mümkün olmazsa keyfiyet tesbit edilerek iflâs idaresi tasfiye kapanıncaya kadar işe devam eder.

İkinci toplanmadan sonra icabı halinde davet

Madde 81 — Alacaklıların ekseriyeti ister yahut iflâs idaresi lüzumuna kani olursa yeniden alacaklılar toplanması için davet yapılabilir.

Masaya ait malların nakte tahvili

Madde 82 — Masaya ait mallar iflâs idaresi marifetile açık arttırma yahut alacaklılar karar verirse pazarlık suretile satılır. Üzerlerinde

rehin hakları bulunan eşya ancak rehin sahibi alacaklıların da muvafakati halinde pazarlık suretile satılabilir.

Müflisin diğer bir kazada bulunan menkul mallarının satılması tarzı

Madde 83 — Müflisin diğer bir kaza dahilinde bulunan menkul malları satış muamelesi iflâsın açıldığı yerde masa hakkında daha faydalı olacaksa mallar oraya celbolunur. Aksi takdirde bulundukları mahal icra ve iflâs daireleri marifetile sattırılır.

Müflisin diğer bir kazada bulunan gayri menkul mallarının satılması tarzı

Madde 84 — Müflisin diğer bir kaza dairesinde bulunan gayri menkul malları bulunduğu yerin âdetlerine göre en elverişli bir tarzda satılmasını temin için iflâs idaresi ve basit tasfiye halinde icra veya iflâs dairesi gayri menkulün satış şart ve mahal ve suretlerini tesbit eder ve neticede o gayri menkul iflâs idaresi ve basit tasfiye halinde iflâsın açıldığı mahal iflâs veya icra dairesi tarafından ihalesi yapılır.

Menkul ve gayri menkul malların satışı ve rehnin paraya çevrilmesinin umumî hükümlere göre yapılacağı

Madde 85 — Menkul ve gayri menkul satışları ve rehnin paraya çevrilmesi umumî hükümlere göre icra olunur.

Paranın paylaştırılması

Pay cetveli

Madde 86 — Satılan malların bedeli tahsil edilip alacaklıların sıra cetveli kat'ileşince iflâs idaresi paraların pay cetvelini ve son hesabını yapar.

Pay cetvelinin bırakılma keyfiyetinin ve pay miktarının alacaklılara bildirilmesi

Madde 87 — Pay cetveli ve son hesap iflâs veya icra dairesine bırakılır ve orada on gün kalır. İflâs idaresince bırakılma keyfiyeti ve payın miktarı alacaklılara bildirilir.

Tevziat

Madde 88 — Birakılma müddeti bittikten ve şikâyet vaki olmuşsa halledildikten sonra idare paraları muhasibi mes'ul marifetile dağıtma-ya başlar. Talikî bir şart veya muayyen olmayan bir vadeye muallâk alacaklar için ayrılan paylar sağlam bir bankaya ve bulunmayan yerlerde mahkeme veya icra sandıklarına yatırılır.

Aciz vesikası

Madde 89 — İflâs idaresi paraları dağıtırken alacağının tamamını almamış olan her alacaklıya ödenmemiş miktar için 25 numaralı nümune veçhile aciz vesikası verir. Vesikada müflisin alacağı kabul veya reddettiği yazılır.

İflâsın kapanması

İflâsın kapanma kararının ilânı

Madde 90 — Paralar dağıtıldıktan sonra iflâs idaresi iflâsa hükmeden mahkemeye son bir rapor verir. Mahkeme tasfiyenin bittiğini anladıktan sonra kapanma kararı verir. İflâs dairesi kapanmayı ilân eder.

Tasfiyeden hariç bir mal öğrenildiği surette yapılacak muamele

Madde 91 — İflâs kapandıktan sonra tasfiyeden hariç bir mal bulunduğu haber alınırsa iflâs dairesi o mala vaziyet edip sattıktan sonra başka bir meraside hacet kalmaksızın bedelini eksik alan alacaklılara sıralarına göre dağıtır.

Tasfiye müddeti

Madde 92 — İflâs açıldıktan altı ay içinde tasfiye olunmak lâzımdır.

İflâstan evvel konkordato talebi

Mühletin ilânı ve komiserin tayini

Madde 93 — Konkordato hükmünden istifade etmek istiyen borçlu tetkik merciine vereceği projeye mufassal bir blânço ve defer tutnağa mecbur şahıslardan ise defterin vaziyetini gösterir bir cetvel rapteder.

Tetkik mercii borçluyu dinledikten ve onun vaziyetini ve hesaplarının halini ve işlerindeki doğruluğunu ve taahhütlerini ifa etmesine mâni sebepleri göz önünde tutarak projenin alacaklıları ızzar kastından âri ve borçlunun mevcudile mütenasip olup olmadığına ve mevcudunun yüzde otuzu ödeyip ödeyemeyeceğine göre talebinin muvafık olup olmadığına karar verir ve talebini muvafık görürse borçluya iki aylık bir mühlet verir ve aynı zamanda lâzımgelen bilgi ve tecrübeye malik türk vatandaşlarından bir komiser tayin eder. Mühlet (38) numaralı nümune veçhile ilân ve keyfiyet icra dairesile tapu idaresine ve borçlu tüccardan ise ticaret sicil memurluğuna ve deniz ticaretile meşgul olduğu takdirde liman dairesine bildirilir.

Alacakların bildirilmesi

Madde 94 — Borçlunun konkordato talebi tetkik merciince kabul edilerek mühlet verildiği takdirde alacaklıların alacaklarını bildirmelerini ve hilâfına hareket edenlerin konkordato müzakeresine kabul edilmeyeceklerini ve yukarıda yazılı müddet geçtikten sonra borçlunun konkordato teklifi müzakere edilmek üzere alacaklıların toplanmaya davetlerini mutazammın olmak üzere (33) numaralı nümune veçhile ilân yapılır.

Muhasibi mes'ule ait işler

Muhasibi mes'ulün vazifeleri ve tuttuğu defterler

Madde 95 — Muhasibi mes'ul icra muamelelerinin hesap işlerini usulü muhasebeye tevfiikan görür ve hesabı cari, kasa, muhasebe esas, hasılat, tasnif defterlerini tutar.

Şehriye cetveli

Madde 96 — Muhasibi mesul her ay nihayetinde esas defterinden nümunesine tevfiikan bir şehriye cetveli çıkararak Maliye Vekâletine göndermekle mükelleftir.

Vezne Memuruna ait işler

Veznedarın vazifeleri

Madde 97 — vezne memuru muhasibi mesullükten usulüne tevfiikan tanzim edilen tahsil müzekkereleri ve irsaliyeler ve ita çekleri muka-

bilinde her nevi varidat ve emanetleri ahiz ve kabız ve ret ve emanatı ayniyeyi olbaptaki beyannamelere müsteniden ahiz ve kabız ve makbuzat ve metfuatı günü gününe vezne defterine kaydeder

Kasanın yoklanması

Madde 98 — Her sene ve ayın birinci günü müddei umumî veya muavinlerinden birinin huzurile vezne defteri tetkik olunarak kasa mevcudu tesbit edildikten sonra kasa açılıp mevcut tadat ve emanatı ayniye çıkınları muayene ve tetkik ve defteri mahsusile tatbik edilerek birer nushası icra memuru ve muhasibi mes'ul ve vezne memurunun neztlerinde kalmak ve diğer bir nushası Maliye Vekâletine gönderilmek ve bir sureti de veznede tutulacak yoklama defterine aynen kaydolunmak üzere beş nusha olarak tanzim edilecek zabıt varakaları mezkûr heyet tarafından imza olunur.

Tadat cetveli

Madde 99 — Yukarıki maddede yazılı tadat muamalesi üzerine tanzim olunan ve vezne mevcudunu gösteren tadat cetveli Maliye Vekâletine gönderilir.

Tetkik merciine ait işler

Tetkik merciine gelen işler üzerine yapılacak muamele

Madde 100 — Tetkik merciine vaki şikâyet ile ödeme emirlerine karşı itiraz ve cezaya müteallik işler.

Esas defterine: müracaat tarihi sırasile tarafların isim ve şöhet ikametgâhları dosya numarası, müracaat neticesi.

Karar defterine şikâyet ve itiraz üzerine ittihaz olunan kararlarla icra ve iflâs kanununun altıncı babındaki hükümlere tevfikân verilen ceza kararları.

Temyiz defterine : Temyiz İcra ve İflâs dairesine gönderilen ve geri gelen evrakın tarih sırasile numaraları ve irsal ve vürut tarihleri ve temyiz neticesi dercolunur.

Şikâyet

Madde 101 — İcra ve iflâs dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı tetkik merciine vaki şikâyet üzerine tetkik merciince tetkikatı lâzıma ifa olunarak şikâyet kabul edilirse şikâyet edilen muamele ya bozulur yahut düzeltilir ve icra memurunun sebepsiz yapmadığı ve geciktirdiği işlerin icrası emrolunur. Şikâyet halinde tetkik merciince karar verilmedikçe icra durmaz.

İcra memuru tetkik merciinin bu bapta emirlerini derhal ifa ve icra ile mükelleftir.

İtiraz

Madde 102 — Ödeme emirlerine karşı vaki olan itirazın ref'i talep edilince tetkik mercii iki tarafı en kısa müddet içinde duruşmaya davetle tarafları dinledikten sonra az bir zaman zarfında karara rapt ve tanzim edilecek esbabı mucibeli kararını taraflara tefhim eder.

Tetkik merciine arzedilen hususlar hakkında basit usulü muhakeme tatbik olunur.

Tetkik merciince veya mahkemece iki taraf arasında duruşma yapılmamasına lüzum görüldüğü takdirde (37) numaralı nümune veçhile davetiye doldurularak tebliğ olunur.

Ceza işleri

Madde 103 — İcra takibinin yapıldığı yerdeki tetkik mercii İcra ve İflâs kanununun 16 ncı babındaki hükümlere tevfikân alacaklı ile icra ve iflâs dairelerinin müracaat ve şikâyetleri üzerine işbu bapta zikrolunan suçlardan dolayı borçlu ve müflis hakkında tayin olunan cezaları hükmeder.

Duruşmaların kaydına mahsus liste

Madde 104 — Her günkü duruşmaların kaydına mahsus bir liste tutulur. İcra dosya numarası, kararın muhtasar neticesi yazılır ve kararı veren hâkim tarafından imza olunur. Listeler her ay nihayetinde bir klâsörde hifzolunur.

Tamimlerle temyiz içtihatlarının hıfzı

Madde 105 — Adliye Vekâletinden yapılan tamimlerle temyiz içtihatları hususî bir karton içerisinde tarih sırasile hıfzolunur.

Talimatnameyi icraya memur olanlar

Madde 106 — İşbu talimatname hükümlerinin icrasına tetkik mercileri ve müfettişlerle Cümhuriyet müddeiumumileri nezaretle mükelleftirler.

Emanet defteri nümunesi

Emaneten ahzolan

(Sol sahife)

Ahzolanın mebalîğ		Vezneye irat Kaydı		Mehuzat sıra No.	Kimin tarafından ve ne için tediye olunduğu	Ashabına reddolunan mebalîğın müfredatı		Reddiyat sıra No.
		Tarihi	Makbuz No.			Reddedildiği tarih	Mikdarı	
Lira	K.						Lira K.	

Ashabına reddolunan

(Sağ sahife)

Tediye olunan mebalîğ		Masraf kaydı		Sıra numarası		Kime iade olunduğu
		Tarihi	Esas defterinin medfuat No.sı	Reddiyat numarası	Mehuzat numarası	
Lira	Kuruş					

TEBLİĞ DEFTERİ

Sıra numarası	Tebliğ için verilen evrakın ne olduğu	Mübaşir ve ya postaya verildiği tarih	Mübaşir ve ya posta memurunun imzası	Tebliğ tarihi	Ne suretle tebliğ edildiği	İmzalı tebliğ mazbatasının vürudu tarihi	İade hakkında imza	MÜLÂHAZAT

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Müşadereye tabi eşyanın ne müşadere olunacağına dair suretle

Suç teşkil etmeyip münhasıran müşadereye tâbi bulunan eşyanın ne suretle ve kimler tarafından müşadere edileceğinde bazı mahallerce tereddüt edilmekte olduğu anlaşılmıştır.

Bu kabil eşyanın hangi makamlarda ve ne suretle müşadere edileceğine dair gerçi ceza M. U. K.nun da bir sarahat yoksa da Türk ceza kanununun 36 ıncı maddesi, müşaderenin hakimın hükmile yapılacağını göstermektedir. Yine bu maddenin 2 inci fıkrasında (kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya . . .) denilmekte olması ve bir şeyin müşaderesi de mala taallûk etmesi itibarile, suç teşkil etmiyen ve fakat müşadereye tabi bulunan eşyanın müşaderesine salâhiyetli sulh hâkimi tarafından karar verilmesi ve bu kararın deftere geçirilmesi ve işbu karardan kendilerini mutazarrır addedenlerin kanun yoluna müracaat edebilmelerini temin için de müşadere kararının kendilerine tebliği ve mahiyetine göre işbu kararın duruşmasız olarak verilmesi iktiza edeceği tamimen beyan ve keyfiyetin kaza dairenizdeki C. M. U. likleri ve mahkemelere de tebliği temenni olunur efendim.

* * *

Türk harflerini öğrendiklerine dair şahadetnamesi olmyan avukat ve dava vekillerinin vekâletten menedilecekleri hakkında

Avukat ve dava vekillerinin dört ay zarfında kurslara devam ve dosyalarına konulmak üzere vesika istihsal ve ibraz

eylemeleri ve aksi takdirde okuyup yazmak bilmediklerinden dolayı icrayi vekâletten men ve ruhsatnamelerinin istirdat edileceği 23-8-931 tarih ve 9590 numaralı tahrirâtı umumiye ile tebliğ edilmişken bazı mahallerde halen Türk harflerini öğrenmiyen dava vekilleri bulunduğu teftiş raporundan anlaşılmaktadır.

Binaenaleyh okur yazar olduklarına dair vesika ibraz etmiyen avukat ve dava vekilleri hakkında mezkûr tahrirâtı umumiye hükmünün ehemmiyetle tatbikına itina edilmesi lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim. 21-1-033

* * *

Bilfiil Vekâlet icra eden avukat ve dava vekillerinin altı ayda bir cetvelinin vekâlete irsali hakkında

Avukathlık kanununun sureti tatbikını mübeyyin talimatnamenin 13 üncü maddesi mucibince baro müteşekkil olan mahallerde baroda mukayyet avukatların ve baro olmıyan mahallerde vekâlet yapanların isimlerini havi altı ayda bir kere C. M. Umumilikleri tarafından gönderilmesi muktazi bulunan cetveller vürut etmemekte olmakla beraber meslekin nezahet ve ehemmiyeti itibarile ıttılai elzem olan avukat ve dava vekillerinin umum ve haysiyeti meslekiyelerine müteallik ahval veya her hangi bir suçlarından dolayı mahkûmiyetleri bildirilmemekte olduğundan talimatname hükmünün tatbikına itina ile avukat ve dava vekillerinin meslekî ahval ve siretlerine vukuf hasıl olabilmek için avukathlık kanununun 5 inci maddesi mucibince haklarında intibahî mücazat tertip edildiği veya işledikleri suçlardan dolayı bir karar ve hüküm ittihaz olunduğu takdirde kat'ileşmiş karar ve ilâmın tasdikli birer suretlerinin vakti zamanile gönderilmesi lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim. 18-1-933

* * *

İcra ve iflâs kanununda musarrah cezaî
hükümlerin şekli tatbiki hakkında

İcra ve iflâs kanunu cezaî hükümleri dahi havi olduğu ve ceza kanununun bazı maddelerini de muaddil bulunduğu halde bazı mahkemelerce yine ceza kanunu hükümlerinin tatbik edilmekte bulunduğu gelen temyiz evrakının tetkikinden anlaşılmakta olduğu C. Baş M. umumiliğinden bildirilmektedir.

Mahkemelere gönderilmiş olan 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 331-355 inci maddelerinde cezaî hükümlerle muhakeme usulleri sarîh olarak yazılı olmasına binaen tahdidi mücazat sırasında yanlışlığa mahal kalmamak üzere mezkûr hükümlerin iyice tetkikile ona göre muamele ifası lüzumunun memuriyetleri dahilinde bulunan mahkemelere tebliği temenni olunur efendim.

30-1-933

* * *

Yekdiğeriyle akraba memurların bir dairede
içtimai halinde yapılacak muameleye dair

Memurin kanununun 46 inci maddesinde sayılan akraba memurların bir dairede içtimai halinde yapılacak muameleye dair şûrayı devlet hey'eti umumiyesinden yazılan 19-1-933 tarih ve 7-19 No. lı mazbatası sureti tamimen tebliğ olunur efendim.

22-2-933

«Memurin kanununun 46 inci maddesi, memurların tayinleri kendilerine ait memuriyetlere kimleri tayin edemiyeceğini ve hangi derecede akrabanın bir dairenin aynı şubesinde veya bir heyette içtimaları caiz olamayacağını göstermekte olup gerçi imkân hasıl oldukça bu gibi memurların tahvili cihetine gidilmekte ise de münhal bulunmaması dolayısıyla bunların

791

tahvilleri kabil olmadığına ve bu hususta kanun da sakit bulunduğuna nazaran tatbik edilecek muamele için şurayı devlet mütalâasının alınması hakkında Maliye vekâletinin Baş vekâletten havale buyurulan teskeresi üzerine bir dairenin bir şubesinde içtimai kanunen caiz olmayan memurların diğer bir şubeye nakil ve tayinleri sureti ile kanun hükmünün tatbiki lâzımeden olup 1777 No. 11 kanunun ikinci maddesi hükmü de buna müsait olduğuna ve ancak bu nakil keyfiyetinin, kanuna muhalif vaziyette bir sun'u taksiri olmayan memurun hukukunu ihlâl etmiyecek bir surette icrası icap ettiğine dair tanzimat dairesinin 10-1 933 tarihli ve 1-1 No. 11 mazbatası hey'eti umumiyede okundu:

Cereyan eden müzakere neticesinde, bir şube veya hey'ette toplanan akrabamın diğer şube ve hey'etlerde münhal bulunmasa bile diğer memurlarla mecburî tahvile tâbi tutulmaları hakkında tanzimat dairesince dermeyan olunan mütalâa, bir kanunsuzluğun islahı için bu gibi gayri kanunî vaziyetin tahaddüsünde hiç bir methali bulunmayan bir memurun akraba memur ile mecburen becayış olunarak yerinden ve işinden edilmesi icap edeceği cihetle şayanı tecviz olmayup hadisede bu sureti hal yerine, şayet akraba içtimainı mucip tayinler kanununun neşrinden sonra yapılmış ise bu tayinlerin iptali ile müsebbiplerinin mes'uliyete sevkedilmeleri ve kanundan evvel vukubulmuş ise alâhalihi ipkası ile akraba memurların ilk fırsatta ve diğer şubelerde münhal vukuunda başka bir vazifeye nakli suretile kanun emrinin yerine getirilmesi zarurî olduğuna ve bu gibi içtimalar müsaharet suretile sonradan vaki olsa bile aynı suretle hareket edilmesi lâzım geldiğine, Tanzimat dairesi noktai nazarına iştirak eden reisi Reşat, Tanzimat dairesi reisi İsmail Hakkı ve azadan Ali Rıza beylerle Süleyman Emin paşa ve Şefik, Edip Kemal, Hüsnü ve Ferit beylerin muhalif reylerine karşı, 19-1-933 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

* * *

Ankara icra dairesi teşkilâtı taşralarca tamamen bilinemediğinden muhaberatta yanlışlığa meydan verildiği cari muhabere ve muameleden anlaşılmış olmakla buna mahal kalmamak için bir sureti aşağıya alınan cetvelde gösterildiği veçhile muhabere ve muameleye dikkat olunması hususunun dairei memuriyetiniz dahilinde bulunan bilumum icra dairelerine tebliği temenni olunur efendim.

1 - Ankara icrasında beş icra, bir iflâs, bir gayri menkul satış, bir tahsili ceza dairesi olmak üzere sekiz daire vardır.

A - Birinci icra dairesi münhasıran alacaklısı taşrada ve borçlusu Aankarada olan niyabe işleriyle iştigal eder.

B - İkinci icra dairesi 933 senesine ait olup esas kayıt numaraları 1, 2 ile nihayetlenen dosyaları aldığı gibi 926 senesinden 930 senesine kadar "930 dahil,, olan bilcümle evraka da bakmaktadır.

C - Üçüncü icra dairesi 932 senesinin çift numaralı dosyalarına baktığı gibi 933 senesine ait olup esas kayıt numaraları 3, 4, 5 ile nihayetlenen dosyalarıda almaktadır.

D - 4 üncü icra dairesi 932 senesinin tek numaralı dosyalarına baktığı gibi 933 senesine ait olup esas kayıt numaraları 6, 7, 8 ile nihayetlenen dosyaları da almaktadır.

E - Beşinci icra dairesi 931 senesi evrakına baktığı gibi 933 senesine ait olup esas kayıt numaraları 9, 0 ile nihayetlenen dosyaları da almaktadır.

F - İflâs dairesi, iflâs ve konkordato işleriyle gayrimenkul satış dairesi gayrimenkul rehinlerinin paraya çevrilmesi muamelesi ile diğer daireler tarafından haczedilmiş olan gayri menkullerin satış muamelesi ve tahsili ceza dairesi ise ceza ilâmlarının infazı ile iştigal etmektedirler.

2 - 933 senesi iptidasından itibaren tatbika başlanılan bu teşkilât müteakip senelerde de aynen tatbik edilecektir.

933 senesinden evvelki evrak eskidenberi devair arasında bu suretle taksim edilmiş bulunduğundan haliyle bırakılmıştır.

3 - Taşra icra dairelerinin bu teşkilâta göre muhabere yapmaları temenni olunur.

* * *

2004 numaralı icra ve iflâs kanununun muvakkat birinci maddesinde cari hükümlerin şumulû hakkında

İcra ve iflâs kanununun muvakkat birinci maddesinde cari hükümlerin şumul dairesi Türk ceza kanununun ikinci maddesi hükümlerine tâbi olduğu gösterilmiş ve bu itibarla mezkûr kanunun ceza kanununa nisbetle daha hafif ve failin lehine olan hükümlerinin infaz sırasında dahi tatbiki lâzimei tatbikiyeden bulunmuş olduğu halde tashihi karar için celbedilen evrakı davaya müteallik hükümlerde bu esas kanunun nazarı dikkate alınmadığının görülmekte bulunduğu temyiz mahkemesi Baş müddei umumiliğinden bildirilmekte olduğundan vaki iş'ar dairesinde muamele ifası lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim.

6 - 3 - 933

Aramızdan ebediyen ayrılanlar

Ali Fehmi Bf.

Temyiz mahkemesi İkinci ceza dairesi reisi Ali Fehmi Bf. 9 - 11 - 932 tarihinde irtihal etmiştir. merhumun tercümei hali berveçhi atidir:

Ali Fehmi Bf. Hacı Salih efendinin oğlu olup Köstencede 1290 senesinde doğmuştur.

Hukuk mektebinde tahsil ederek 1315 tarihinde âlâ dereceden mezun olmuştur.

Merhum 2 Mayıs 1312 tarihinde Hizmeti devlete dahil olarak İskeçe, Teke, Karahisar, müddei umumiliklerinde, Çankırı, Karahisar, Sivas ceza riyasetlerinde, Erzurum, Kars, Edirne istinaf Ve İstanbul Mustakil cinayet riyasetlerinde bulunmuş ve 9 - 11 - 932 tarihinde ecelile vefat etmiştir.

Merhum müşarünileyh Bahriye nazırı esbakı Mahmut Muhtar paşa ve bahriye vekili sabıkı İhsan bey ve rüfekasının Mahkemesi için müteşekkil divanı âli azalığında bulunmuştur.

(Mevlâ rahmet eylesin)

Bulanık hâkimi Hüseyin bey

Bulanık hâkimi Hüseyin Bey eceli mev'udile vefat etmiştir. Merhumun tercümei hali berveçhi atidir:

Hüseyin B. Hacı Ahmet efendinin oğlu olup Bigada 304 tarihinde doğmuş, Mülğa darülhilâfe medresesi sahan kısmında ve İstanbul ilâhiyat ve hukuk fakültesinde okumuş Hukuktan 926 tarihinde aliyülâlâ dereceden şahadetname almıştır.

Mumaileyh ihtiyat zabıtlığıle harbi umumiye iştirak etmiş, Petürge müddei umumiliğiile Genç hâkimliğinde bulunmuş Bulanık hakimliğinde ifayı vazife ederek vefat etmiştir.

(Mevlâ rahmet eylesin)

(Adliye Ceridesi) merhumlara mağfiretler temenni ve kederdide ailelerine taziyet beyan eyler.

GAYRÎ RESMÎ KISIM

Alman ceza usulü muhakemeleri kanununa METHAL

Fernand Daguin den
Türkçeye nakleden
Baha

(Mabaat)

tarihli ef'ali memnua emirnamesi gibi müeyyidat ile teyit ve takip olunmuştur. Bu müeyyidata nazaran hâkim tahkikatı iptidaiye ile cem ve telfik olunan vesaiki tetkik ve hükmünü dosya üzerine müesses muhakeme neticesi vermek zaruretinde idi. Maznunun itirafı en iyi bir delil addolunarak bunu istihsal etmek için işkence usulüne müracaat edilirdi. Kilise mahkemelerinde esasen mer'i bulunan ve roma hukukundan iktibas edilmiş olan bu şayanı takbih tarz, mehakimi nizamiyeye on dördüncü asır zarfında hulûl etmiş iken (*Sainte - vehme*) tarafından terk edilmiş, ve ancak on altıncı asır zarfındadır ki bütün Almanya'da umumileşerek ahzi mevki etmiş ve (*Bamberg*) ile (*Caroline*) namındaki fermanlarla kesbi nizam eylemiştir. Bu iki meşhur ferman, Alman ceza hukukiyatında yeni bir devir açmıştır. Yukarda zikri geçen (*Miroires de saxe*) ve (*Miroire de souab*) ı takip eden bu ferman tesirini bütün Almanya'ya sari kılmış ve bu tesir, hali hazıra kadar devam edegelmiştir.

On beşinci asrın nihayetinde, İmparatorluğu teşkil eden hükûmetler, mevzuatı adliyede devam edegelen kargaşalığa nihayet vermek üzere bir ferman tastiri arzusunu izhar ettiler. Bu teklifin neticesi olarak 1500 tarihinde (*Augsburg*) diyetinde kat'i bir şekil tensip edildi ise de intaç edilemedi. Yine bu devirde Bamberg piskaposluğu baş vekili baron unvanını haiz (*Jean Erich*), piskaposluk adliyesinde maiyetine verilen hukuk müşavirleri yardımıle hukuku ceza ve usulü cezaiyeyi muhtevi

olmak üzere bir ceza fermanı ihzar etmeğe memur edildi. Jermen hukukiyatı prensiplerile Roma ve kilise hukukunun prensiplerini rapt ve mezceden ferman, Piskapos (*Georges*) tarafından kabul olunarak 1507 tarihinde «Bamberg ceza fermanları» unvanı altında neşir ve ilân edildi.

Seri bir muvaffakiyet hamlesi göstererek kısa bir zamanda Almanyanın bir kısmında kabule mazhar olan ve 1516 da (*Brandenburg*) margıravlarının eyaletlerine de tatbik edilen bu ferman, bir kaç sene sonra da (*Charles-Quint*) in kendi namını vermiş olduğu büyük ceza fermanının ihzaratına esas teşkil etti. Maahaza bütün Almanyayı, yeknasak ve tek bir ceza kanunu ile idare etmek fikri de terk olunmamıştı. Nitekim, büyük bir netice temin etmemekle beraber 1517 tarihinde Mayans ve 1518 de (*Augsburg*) diyetlerinde bu teklif yeniden meydana atıldı. Ancak 1521 de dir ki (*Charles-Quint*) Bamberg fermanını nümune ittihaz ederek (*Vorms*) diyetine bir proje teklif etti. (*Schvarzenberg*) tarafından ri-yaset edilen bir komisyon tetkik ve kat'î şekli tespit etmeğe memur olundu. Bu islâhat projesine 1524 de (*Nürenberg*) 1529 da (*Spire*) ve 1530 da (*Augsburg*) diyetlerinde, bu teşebbüsle istiklâl ve imtiyazlarının haleldar olacağı zehabına kapılan bazı prenslerin muhalefeti ile, hayyizi fiile çıkmadı. Nihayet 1532 tarihinde, 1529 da (*Spire*) diyetine tevdi edilmiş olan projenin diğer bir nüshası Ratisbonne diyetine verilerek diyet tarafından hükûmet prensler, ve müntehiplerin hukukuna riayet edilmek ve eski âdata riayet olunmak kaydı dercedilmek suretile kabul olundu. Bu ferman, İmparator (*Charles-Quint*) ve mukaddes roma imparatorluğu ceza fermanı unvanı ile bir kanun mahiyetinde olarak neşir ve ilân edildi ki umumiyetle (*Constitutio criminalis Carolina*) ve telhis suretiyle yalnız (*Carolina*) namile yadedilmektedir.

(*Charles-Quint*) in ceza fermanı, mevcut kanunların ekserisine gayri kabili münakaşa bir surette mütefevvik olduğu halde bidayette beklenen hüsnü kabulü görmedi. Bazı hükûmetler bunun yalnız bir kısmını kabul etti ve diğer bazıları ise külliyyen kabulden imtina ettiler. Bu ferman adeta müspet hukukun sükût ettiği veya gayri kâfi geldiği noktalarda müracaat edilen bir müeyyide hükmünü aldı. Esasen fermanı ihzar edenler, mehakimin bütün tenevvür ihtiyacını temin ve tatmin edecek şekilde âm ve şamil kaideleri taknin etmek gayesini takip etmemişlerdi. Haddi zatında (*Bamberg*) fermanının islâh ve tadil edilmiş bir şeklinden başka bir şey olmayan bu fermanda (*Bamberg*) fermanı gibi, eski jermen hukuku ile Roma ve kilise hukuku muhtalası teşrike ve bu iki hukukun anasını daima jermen hukukuna fazla ehemmiyet atfetmek suretile mezce sarfı mesai etmişti. Kurunu vustada tatbik edilen usulü cezaiyenin kısmen mahfuz olan eşkâli hariciyesi bazı envai itibarile, bir fransız cezacısının kuvvetli görüşile ifade ettiği gibi, arka tarafında hakiki facianın oynandığı boş bir dekordan başka bir şey değildir.

Vazı kanun adliye makinasını, daima bir fiili rü'yet etmek için, suç-
lunun kendisine ya mağdur veyahut sureti mahsusada tayin edilmiş
eşhas tarafından teslim edilmesine intizara mecbur etmiştir. Maamafih
hâkime ihbar ve yahut gulgulei nas üzerine muttali olduğu ceraimi
de davacı bulunmadığı halde bile resen takip etmek ve tahkikata te-
vessül etmek hakkını tanımıştır. Şahsî bir ittiham ile dava ikame olun-
duğu zaman müşteki, maznunun tevkifini talep edebildiği gibi
kendisi de iddiasında haksız çıktığı takdirde kendisine tahmil
olunacak zararı maddî ve manevîye medar olmak üzere kefil
vermek mecburiyetinde bulunur ve böyle bir kefil ibraz edemediği
takdirde kendi kendini haps olmak üzere teslim ederdi.

İsticvatat hakim tarafından hafî olarak yapılır ve zabıtnamelerle tesbit
olunurdu. Bu noktada yeni usulü cezaiye, celselerin alenî ve şifahi ol-
ması usulünü bir kaidei esasiye olarak kabul eden eski usulden tama-
men farklıdır. Bu fark delâilin tarzı idaresinde de kendisini gösterir.
Yemin eskiden olduğu gibi, bir şikâyetin doğruluğu yahut hilâfî hakikat
bulunduğunun anlaşılması için kâfi bir delil teşkil etmediği gibi tecziye
ve mübareze usulleri de maznunun müracaat edeceği çarelerden madut
değildi. Bu şekildeki yemin, mübareze ve hükmü ilâhî usulleri hakim-
lerin bir tahkikatı idare etmek için kâfi derecede malûmatı mah-
susaya malik olmadıkları bir devre ait olabilirdi. Fakat on altıncı
asrın tevzii adalet ile mükellef hukukcuları böyle kaba taslak çizilmiş
bir muhakeme usulünü memnuniyetle telâkki edemezlerdi. Bundan do-
layıdır ki, gerek maznunların itirafı ve gerekse şühudun şهادetinden
mütahassıl müsbet ve kat'î delâil istenmeğe başlandı. İtirafın en mükem-
mel bir delil olarak telâkki edildiğinde şüphe olmamakla beraber, bu-
nun, tereddütten arî ve anî olarak yapılması, işkence suretile itiraf
ettirildiği takdirde ise itirafın, suçun mevcut olan asar ve alâimile te-
vafuk etmesi meşrut idi. İtiraf mevcut olmadığı halde şahsî beyyine
bunun makamına kaim olur ve hadise ancak bilâtaan vicdanî kanaati
üzerine şهادet eden iki ilâ üç şahidin şهادetile sabit olmuş addolu-
nurdu. Maznun da, kendi namına, aleyhine dinlenen şahitlerin ifadelerini
çürütmek maksadile müdafaa şahitleri ikame edebilirdi. Hakime mücer-
ret şüphe üzerine kimseyi mahkûm etmek hakkı verilmemişti. Ancak
maznunun, isnat olunan suç işlediği hakkında zannı galip tevlidine kâfi
alâmetler mevcut olduğu ve maznunun işkenceli ve işkencesiz itirafta bu-
lunduğu hallerde mahkûmiyet kararı verilirdi. Bu noktada (*Bamberg*)
fermanı (*Caroline*) fermanından daha pek çok şiddetli görülmektedir.
Fihakika (*Bamberg*) fermanına nazaran delâilin tekemmülü için, her halde,
hadise şühudun şهادetile sabit olmuş olsa bile maznunun icabı halinde
işkence suretile itirafı zünup ettirilmek esası kabul olunmuştu. (*Caroline*)
fermanı ise bu noktada daha insanî davranmıştır. Buna nazaran
maznun aleyhinde kâfi delil toplandıktan sonra maznun itirafta bulun-

mazsa hâkim tarafından kendisine, bu suçu işlediği hakkında kanaati vicdaniye tahassül ettiği bildirilmek suretile inkârının artık beyhude olacağı anlatılır, ve maznunun inkârda taannüdü halinde işkence usulü tatbik etmeksizin kanunen mevzu bulunan ceza, hakkında tatbik olunurdu.

İstintak ve tahkikatın tamamen hitam bulduğu zaman, müddeinin talebi üzerine, maznun için neticeyi istihsal edecek bir yevmü murafaa tayin edilirdi. Bunun üzerine hakim ve azalar içtima eder ve dosyayı tettebbü ve delâili tetkik ettikten sonra kararı tesbit ederlerdi. Tayin edilmiş olan yevmü muhakemede mahkeme resmen celsesini akteder, maznun mahkeme huzuruna sevk olunur, ahali çanlar vasıtasile sami olarak davet edildikten sonra maznun, müddei ve müdafiin arasında cereyan eden hararetli bir mürafaa başlardı. Celseyi müteakip, hakim, yeminli zabıt kâtibine evvelden ihzar edilmiş olan kararın tarafeyn huzurunda okunmasını emrederdi. Usulün bu son safhası eski itham sistemindeki usulü hatırlatmakta ise de o usulün ancak zevahirini muhafaza edebilmiştir. Hakikatte ise gayesi halkın hayalhanesinde müessir olmak üzere, sahneleri evvelden ihzar edilmiş adlî bir komedyadan başka bir şey değildi.

(*Caroline*) fermanının neşri zamanında, mahkeme müntahap azalarla beraber bir reisten teşekkül ediyor azaların gerek ceza tayininde ve gerekse mahkûmiyet kararında reyleri mevcut bulunuyordu.

Eski teşkilâtın bakayası olan bu tarzda sırasıyle gaip olmağa mahkûmdu. Esasen (*Caroline*) fermanı hâkim ve azalara şüpheyi düştüğü mevat için, mafevk mahkemeden veya hukuk ulemasından rey istihsal etmek hakkını bahş etmişti. Bu, müşkül meselelerde ulemaya müracaat usulü reisin yanında bulunan müntehap azaların günden güne rollerini tenkis ederek faidesiz bir âlet mesabesine indirdi. Diğer taraftan bu eşhasın kısmı azamının adliyenin idare makinasında yer almış bulunmaları da bu müessese şeklinin serian inhidamına saik oldu. 17 inci asırdan itibaren imparator ve prensler, hüküm ve nüfuzları altındaki mahallerde adalet tevziini ancak hukuk ilmi ile müteveggil kimselere terk etmeğe başladı ve diğer bir çok şehirlerle senyörlüklerde bu isre ittiba ettiler. On sekizinci asrın nihayeti ve on dokuzuncu asrın bidayetlerinde adalet tevzii vazifesi hemen temamilen denecek bir derecede hukuk ilminde mütehassıs kimselerin ellerine tevdi edilmiş, ve hukuktan yetişmemiş kimselerin ellerinden bu salâhiyet tam bir surette alınmıştı. Bununla beraber bu müntehap azalar, bazı mahallî adalet müesseselerinde yine mevcut bulunmakta ve bazı hususî mahkemelerde orman ve arazi davalarını rüyet etmekte idiler.

Mahkemelerin teşekkülünde bu tebeddül vuku bulunca usulü muhakeme daha şedit bir şekle bürünerek kilise hukukunun ekseri kaidelerini almak suretile sarahaten engizisyon sistemini kabul etmiş oldu,

Filhakika kilisenin, eski zamanlardanberi kiliseye ait ceraimi tahharri ve takip için bir takım hususî usulleri mevcuttu. Kilise mahkemesinin hâkimi, ya kendisine vaki olan ihbar üzerine ve yahut halkın kıylû kalinin müvellidi bulunan galip bir zan üzerine re'sen takibe geçmek hakkına malikti. Takip tahkikatla başlardı. İlk iş olarak kendisine cürüm atfolunan şahsın dinî vaziyeti böyle bir suçu irtikâp edip etmeyeceği cihetini tetkik etmek idi, ki tahkikatın bu şekline (*generalis*) yahut (*inquisitio proeparatoria*) namı verilirdi. Hâkim, şüphelerin tahakkukuna kail olursa, tahkikatı evveliyeye girişir, maznunu isticvap eder, şahitleri dinler, bir kelime ile, hakikata vusul için lâzım olan bilcümle tefahhusatı icra ederdi. Takibatı umumiyetle, aşıkâr surette icra kılınan efale inhisar edip, gizli kalan ef'al, bu fiiller meydana çıkarıldığı takdirde efkâr üzerinde yapacağı tahribata nazaran mestur kalması daha ziyade tercih edildiği için, cezasız bırakılırdı.

Maznun bizzat mahkeme huzuruna çıkarılır, ittiha n edildiği nukatın esasatı kendisine bildirilerek cevap vermesi istenilir, izahatı şahitlerin beyanatı hilâfına olursa kabul olunmazdı. Hiç bir müdafî kabul olunmaz, itham, fuzuli bir takım eşhasın müdahalesine terk edilerek hakikatin karanlıkta kalmaması bizzat kendi kendisine tecelli etmesi esas ittihaz olunurdu. Tahkikatın hitamını müteakip, hâkim kararını tefhim ederdi. Kâfi derecede delâil tahassül etmediği takdirde maznun kendisine atfolunan fiilin şenaatinden kurtulmak için tasfiyeyi ruh yeminine davet olunur böylelikle zan altından kurtarılırdı. İptidaen engizisyon kararı, inzibatî mahiyeti haiz bulunması itibarile gayri kabili istinaftı.

Kilise hukuku usulü muhakemesinin şekli basiti bundan ibaretti. Suç akaidi diniyeye taallûk ettiği takdirde şekil bundan bir az farklı olurdu. Tahkikat hafî olarak cereyan eder, şuhudun ifadatı maznuna, şahitlerin kimler olduğu bildirilmeksizin, tefhim olunurdu. Akaidi diniyeye ait ceraim, kudreti ilâhiyeye karşı işlenmiş bir cürüm talâkki edildiğinden bu hususta, Roma hukukunun imparatora karşı işlenmiş cürümlerde tatbik olunan eşkâli kabul olundu. Ve böylelikle işkence usulü, prensip itibarile kilise tarafından kabul edilmediği halde, kilise mahkemelerinin tatbikatı sahasına duhul etmiş bulundu.

Hissiyatı diniyeye muhalif olan bu cürümler, papa tarafından, bu iş için ayrılmış, hukukan değilse bile, hakikatta muhakeme üzerinde yegâne âmil olan, hususî komiserlere tevdi olunurdu. İfayı vazifede kullanmış oldukları harekâtı bi rahimane, takip etmiş oldukları gayri beşerî usul, ita ettikleri hükümlerde ki azamî mubalâğa, bu mahkemeleri cidden dehşetnak bir hale sokmuştu.

İtalyanın lâyük bulunan mahkemeleri, kilise usulünü on sekizinci asrın nısıfı nihayetlerine doğru, bir takım tadilât yaparak kabul ettiler. Doğrudan doğruya itham tarzı bir nevi ittihamname şekline sokuldu, delâilin şekli, ceraimin anasırı kanuniyesi daha kat'î bir şekilde tesbit

olundu ve nihayet istinaf şekli kabul edildi. Roma hukukundan, kilise tarafından alınmış olan işkence tarzı makul bir şekle ifrağ olunarak bir terhip vasıtası haline sokuldu.

Engizisyon sistemi, İtalyadan, bu memleket hukukşinasının yazıları vasıtasile Almanya'ya intikal etti :

(*Caroline*) fermanının neşrû ilân edildiği devre tesadüf eden bu intikal, Alman hukukcuları tarafından hüsnü kabule mazhar olarak hararetle müdafaa olundu. (*Caroline*) fermanının esasen, bilfarz maznunun cürümden mutazarrır olan mağdur tarafından bizzat takibe oğraması gibi bir çok esasatında, haricî tesirler numayandı. Ancak on yedinci asırdadır, ki, eski itham sistemi tamamen terk olundu. 1635 de meydana atılan, hukukşinas (*Garpzow*) ın (*La Practica nova imperialis saxonica rerum criminalium*) namındaki eseri bu tekâmülün tatbiki netayicini çok güzel göstermektedir. (*Garpzow*) efrada doğrudan doğruya ceza davası açmak hakkını bahşetmekle beraber, re'sen takibin de çoğalmış bulunduğunu nazarı itibara almaktadır. Ona göre tahkikat iki kısma taksim olunabilir; (*Inquisitio generalis*) namını verdiği birincisinde cürmün mevcudiyetini zahire ihraç ve maznuna atfolunan şüpheleri tesbit için yapılan ihzarî muamelât, (*Inquisitio specialis*) dediği ikincisinde ise, tecrübe edilmesi lâzım gelen maznun hakkında intizam dairesinde cereyan eden tahkikatı kastetmektedir. İşe, evvelden ihzar ve tesbit edilmiş itham noktaları hakkında maznunun isticvabı ile başlamakta şahitlerin dinlenmesi ve diğer delillerin arzından sonra mahkeme kararının tefhimile nihayet vermektedir. Hâkim, hükmünü cürmü meşhut veya itiraf, iki şahidin yardımile tasdik edilmiş şahadet gibi toplanmış delillere istinat ettirmektedir. Yalnız suçun izleri, mahkûmiyet için kâfi gelmektedir. Ancak eğer bu izler kanaat tevlit eder mahiyette ise o zaman işkence usulüne müracaat edilmek lâzımdır.

Eğer bu izler, işkence usulüne müracaate ihtiyaç messettirmeyecek kadar hafif ise, o takdirde maznunun kilise hukukunun bir yadigârı olan tasfiyei ruh yeminine müracaat etmesi lâzım gelmektedir.

Garpzov, bundan başka eserinde zamanın ekseri mahkemelerinin istimal ettikleri, kavaidi de cem ve telfik etmiştir ki bu kavait Almanyanın müşterek hukukunu teşkil etmiştir. Fakat uzun zaman sonra bazı tadilâta oğramışlardır. Tahkikat; iki yerine, hazırlık tahkikatı (*information*) ilk tahkikat (*instruction prealable*) ve son tahkikat (*instruction speciale*) diye üç safhaya ayrılmıştır. Hazırlık tahkikatı, hâkimin kendisine arzedilen hadise hakkında, hadisenin hakikatine nüfuz edebilmek için yeminsiz şahit dinlemek suretile yapmış olduğu taharriyat idi. İlk tahkikat bu suretile toplanmış olan delilleri maznuna bildirmek suretile onu itham sandalyasına oturtmak, isticvap etmek ve şahitleri yemin tahtında dinlemekten ibaretti. Nihayet son tahkikat safhası de-

lâilin münakaşası, müdafaa vesaitinin maznuna bahşolunması ve hük-
mü nihâiden ibaretti.

İnquisition sisteminin kabulü yazı üzerinde hafi bir muhakeme usulü-
nü tevhit etmiş, kanunî delil nazariyesi ile işkence usulüne müncer
olmuştur. Bundan böyle deliller nev'ama riyazî düsturlara tâbi gibi ka-
nunla tayin ve tahdit olunmuş ve hâkimin vicdanı üzerinde müessir
bulunmuştur. Muhakeme, münakaşasız, mevcut delillerin tetkiki ile
yapılır, bazı mahkemeler tarafından tatbik edilen Karolin fermanının
tatbikını âmir bulunduğu gayri ciddî bir şekli muhtevi aleniyet usulü
mevcut bulunmazdı. Bu tebeddülâtı, yalnız tatbikat ve nazariyat değil, aynı
zamanda adli prensiplerin pozitif olması da tacil etti. Filhakika Karolin
fermanının neşrû ilânından Almanya İmparatorluğunun inhilâlüne kadar
bu nevide umumî kanunlara tesadûf edilememektedir, Ancak bu devir
içinde Almanyayı teşkil eden bazı hükûmetlerde hususî surette neşro-
lunan bazı hususî kanun ve emirnamelerin Garpozov tarafından mevzu
prensipieri kabul ile numalandırdılar. 16 Haziran 1707 tarihli Bohemya
Moravya ve Silezyada tatbik edilmeği amir birinci Jozefin ceza
fermannamesi ile 31 kânunu evvel 1768 tarihli (*Constitutio criminalis
Theresiana*) Prusyada 1721 de tekrar gözden geçirilmiş olan (*Code
general*) ve tamamen şahsî itham sistemini ortadan kaldıran 21 Ağustos
1724 tarihli ferman ile (*Kreitmayer*) tarafından yazılmış ve 1751 de neşir
ve ilân edilmiş olan (*Codex juris bavarici criminalis*) bu metinler meyanın-
dadır ki bu sonuncusu fili cürminin müteaddit taraftan ikame edilmesi
usulünden müsamaha ile bahsederek bunu muhataralı bir yol addet-
mekte ve tahkikat yolile davanın ikamesi usulünden bahseylemektedir.
Fakat on sekizinci asır zarfında, Alman hukuku bu efkâr ile taban tabana
zıt bulunan fikirlerle mücehhez olarak kilise ve Roma hukuku muhte-
litasını mubalağalı kelimelerle methüsena ettikten sonra bir ecnebi id-
halâtı gibi attı, ve eski Jermen hukukunun adat ve ananelerini tahar-
riye koyuldular. Protestan darülfünunları bu mesaiye, kilise âdeti-
nin tatbikatı olan hukuk sistemini büyük bir azim ile yenmek üzere
yardıma başladılar. Diğer taraftan felasefe de kudret ve nüfuzu ilmile-
rile, adalet ve beşeriyet namına, müfrit bir surette maznun aleyhine
mevcut ithamı teshil ve müdafaa vasıtasını nez'eden bu usulü mu-
hakeme sistemini yıkmak için çalışanlara istinat noktası teşkil ettiler. İş-
kencenin kaldırılması gibi bir mükâfat, bu mesainin ilk zaferini teşkil
etti. Bu islâhat her zaman olduğu gibi Almanyada yavaşlıkla taammüm
etti. Prusya hükûmeti 3 Haziran 1740 tarihli bir hey'eti vekile emirname-
si ile işkencenin ancak zatı şahaneye karşı işlenmiş ceraim ile hıyane-
ti vataniye ve mühlik netayıç tevhit edebilecek katil hadiselerinde
istimâlini amir bulunuyorsa da mahkemeler artık bu usulün tatbikına
pek güçlûkle yanaşıyorlardı. Nihayet 1805 tarihli kanunla bu usul
tamamen ortadan kaldırılmış oldu. Avusturyada Mari Terezin 2 Haziran

1776 da maznunun işkenceye çekilmemesini mutazammın emrile prusyayı bu yolda takip etmiş bulundu; neticeleri itibarile daha az müessir olmakla beraber buna benzer bir takım teşebbüsat 1767 de (*Bat*) ta 1769 da (*Meklemburk*) ta ve 1770 de Saks dokalığında olmak üzere tevali etti. Buna rağmen işkence tarzı 1806 tarihlerine kadar Bavyera ve Vurtemberg 1817 ye kadar Vaymar dokalığı 1822 ye kadar Hanover de ve 1828 e kadar Gota büyük dokalığında muhafaza edildi.

Alman kanunlarından edvarı salifenin bu tarzı telekkisini silmek için ne kadar uzun seneler lâzım gelmiş ise usulü cezaiyeyi de engizisiyon sisteminden kurtarmak için ondan fazla bir müddet iktiza etmiştir. Re'sen tahkik usulü hakkında yapılan bir çok tenkitlere rağmen, on sekizinci asır nihayeti ve on dokuzuncu asır bidayetindeki Alman mevzuatına esas teşkil etmiştir. Avusturyada ikinci Jozef tarafından 1788 tarihinde yeni bir ceza fermannamesi neşir ve ilân edildi. Bu fermanname henüz bazı vilâyetlerde mevkii mer'iyette bulunan itham sisteminin (*accusatoire*) de son izlerini ortadan kaldırarak hafi ve mücerret şekilde tahkikat usulü ile kanunî deliller (*Preuves légales*) nazariyesini ortaya vazetti. 1803 kanununun vazı'ları dahi aynı yollar üzerinden yürüyerek deliller tekemmül etmese bile, hâkime ölüm ve müebbet cezalardan gayri cezaları mevcut emmarelere istinaden vermek hakkını bahsettiler.

11 Kânunuevvel 1805 tarihli prusya ceza kanunu da aynı fikirlerin mahsulü olarak ortaya atılmıştır. Bu kanun müşkül meselelerde hukukî şahsiyetlere müracaat ve işkence usulünü ortadan kaldırıyor, fakat re'sen takip ve hafi tahkikat usullerini ibka ediyordu. Yalnız bir noktada maznun lehine olarak maznunun vaziyeti hukukiyesini, tahkikatın bidayetinden itibaren kendisine bir müşavir terfik etmek suretiyle tahfif etmiş oluyordu. Muhakemenin yine evrak üzerinde cereyan etmesi kabul olunmuş idi. Tahkikatı iptidaiye bu işe mahsus hâkim tarafından açılıp tekemmül ettikten sonra dosya, müdafaasını tahriri bir muhtıra şeklinde vermesi için maznunun avukatına tevdi olunurdu. İdam hükmünü istilzam eden davalarda maznun için müdafi bulundurmak mecburiyeti mevcut idi. Mahkeme bir veya bir kaç hâkimin işin teferuatı hakkında tafsîlâtı havi verdikleri raporları tetkik ettikten sonra tahkikat evrakını nazarı dikkatten geçirir ve kararını verirdi. Her derecede, küçük dereceli adliye tahkikatının bir derece mafevk adliye tahkikatına, bir mahkemeden verilen kararın diğer mafevk mahkemeye istinaf usulü mevcuttu.

Prusya kanunu delil nazariyesinde gayet sarih ve vazıhtır. Tam ve tekemmül etmiş gayritam ve tekemmül etmemiş (*Preuves completes - Preuves incompletes*) iki nevi delil tanır. Tam delil maznunu herçibadabat mahkûmiyete sürükliyen bent delildir ki maznunun itirafı, tahriri beyinat, bazı

muayyen şeraiti havi olan iki şahidin şahadatı gibi delillerdir. Bu deliller muayyen bir şekilde tavazzuh ettiği ande hâkim, maznunu kanunda yazılı muayyen ceza ile mahkûm etmeğe mecbur olup maznunun tevlit etmiş olduğu hâl ve vaziyete göre kanaati vicdaniyesini kullanmasına imkân yoktur. Gayritam ve gayrı mükemmel delil ise, itiraf ve şahadat gibi deliller haricinde bir takım emarat ve karainden ibarettir, ki bunlar ma'kûs olan delâil ve karain vasıtasile reddedilmediği takdirde mahkeme icabına göre maznunu, kanundaki muayyen cezanın haricinde fevkalâde bir ceza ile mahkûm ederdi. Hâkim, gayritam delilin kâfi olmadığına, ancak karain ve emaratının da henüz ortadan kalkmadığına kani olursa davanın tehirine karar verir ve maznun muvakkaten delâili cedide tahassülüne kadar harici ez dava bırakılırdı. Ancak bu halde ika edilmiş olan cinayet bazı mühlik netayic tevlit edebilecek mahiyette ise, maznun bu gibi hallerde zabıta nezareti altına vazolunurdu.

16 mayıs 1813 tarihli Baveyra kanununun - ki ikinci kısmı ceza usulü muhakemelerinden bahistir - bu iki kanundan belli başlı farkı mevcut değildir. Projesi meşhur hukukcu (*Paul - Anselme de Fenerbah*) tarafından yapılan bu kanun mühim islâhatı havi idise de bu islâhat ekseriyet itibarile, kat'i metni ihzar eden komisyon tarafından hazfolundu. Bu komisyon tarafından ihzar olunan kanun, umumiyet itibarile mazideki müşterek Alman mevzuatının, islâh edilmiş, daha insanileştirilmiş ve bazı noktalarda Fransız nazariyesine yaklaşan, bir şeklinden başka bir şey değildi. Usul, (*inquisitoire*) ve hâfi olarak bırakılmış, ancak kablelmuhakeme tevkif usulünün hududu eski şiddetini kaybetmiştir. Umumî ve hususî tahkikat safhaları yekdiglerinden kat'iyetle tefrik olunmuştur. İlk tahkikatı icra eden hâkime, cevap vermekten imtina eden veya yalan cevap veren maznun için ceza tatbiki hakkı bahşolunmuştu. Fakat bu, maznuna, hakkında toplandığı delillerin evvelden arz edilmiş bulunması ve bu delillere karşı idarei kelâm etmesi tenbih edilmek suretile yapılabilirdi. Tahkikat hitam bulduktan sonra dosya mahkemeye tevdi olunur ve mahkeme böylelikle son safhasına girmiş bulunurdu. (*Fenerbah*) hiç olmazsa büyük cinayet davalarının aleni olmasını teklif etmiş, fakat bu teklif ruyi kabû görmemiş ve davanın hafi celsede intaç edilmesi usulü kabul olunmuştu. Maznun, yanında bir müdafî bulundurabilir, ve bu bulundurmak keyfiyeti mahkûm olacağı ceza ölüm veya demire vurulmak cezasını müstelzim ise mecburî talâkki olunur-lu, ki bu müdafîin vazifesi, hukukî bir muhtıra tevdi-den ibaret kalırdı. Bavyera kanunu delil sisteminde bir yenilik göstermemiş, 1803 tarihli Avusturya kanununu sadıkane bir surette takip etmiştir; deliller tekemmül etmemiş ancak karaini kâfiye mevcut bulunduğu takdirde hâkim ölüm cezası müstesna olmak üzere tarzı adide

bir ceza tayin ederdi. Karaini kâfiye ve delâilin mefkudiyeti halinde ise, Prusya kanununda olduğu gibi, maznun mevcut karinelerin netayici vahimesini izale edememiş ise harici ez dava bırakılırdı.

On dokuzuncu asır bidayetindeki Alman mevzuatı hakkında numune olarak aldığımız bu üç kanunun hiç birisi de ciddî bir yenilik ibraz edememiştir. Her üçü de, Alman müşterek hukuk kaidelerinin islah edilmiş şeklinden başka bir şey değildir. Avusturya, Prusya, ve Bavey-ra'nın mukallidi olarak bazı tâlî derecede hükûmetler de, bunlardan almış oldukları ilhamlarla ceza kanunlarını tekrar gözden geçirmeğe teşebbüs ettiler.

Bu gözden geçiriş 31 kânunusani 1817 de Meklemburg da neşrolunan bir fermanla; Saksonya'da 30 mart 1838 tarihli bir kanunla Hanover'de 18 eylül ve 19 teşrinisani 1840 tarihli iki kanunla icra olundu. Fakat bu kanunların asrî efkâr ile mutabakatı pek azdır. (*Inquisitoire*) rejiminin uygunsuzluğu henüz kimse tarafından nazarı itibara alınmıyordu. Ancak, gizli usulü muhakemenin, şahsın emniyeti noktasından tevlit ettiği tehlikeler, ekseriya hâkimi, vicdanî hilâfına olarak mahkûmiyet kararı vermeğe sevkeden «kanunî deliller» nazariyesinin hiçliği, basit karineler üzerine muayyen bir ceza vermekteki nekais takdir edilmeğe başlanmıştı. Esasen Fransa, misal olarak göz önünde bulunmakta idi. İhtilâlin müvellidi olan mevzuat orada, akıl ve nısfete uygun nazariyelerle malî bir usulü muhakeme meydana getirmişti. hâkim ile davacıyı ayıran, davaların şifahiyeti ve aleniyetini kabul eden, «kanunî deliller» nazariyesi yerine vicdanî deliller nazariyesini ikame eden mühim ve netayici itibarile vahim cinayet davalarında juri usulünü ihdas eden bu sistemin bütün avrupaya yayılması gecikmiyecekti. Fakat Almanya ile Fransa arasındaki cidalin tevlit ettiği hissî muhasama ve Fransız tesiri altında kalmak korkusu, bu taammümü geciktirmeğe saik oldu. Yalnız, Ren nehrinin sol sahilinde bulunan memleketler 1808 tarihli Fransız usulü cezaiyesini memleketlerinde kabul ve ilân ettiler. Bu kanunla, mücavir memleketlerdeki kanunlar arasında mevcut farkların mukayesesi, bidayeten mevcut olan zehap, ve ademi itimadı sür'atle ortadan kaldırdı.

Fransız kanununun fikirlerine karşı bir karabet tezahuratı gösteren sureti umumiyede hafî tahkikat usulünü ipka etmekle beraber mühim davalarda, bu tahkikattan sonra alenî bir muhakeme celsesini kabul eden ilk kanunda 22 temmuz 1843 tarihli Vürtemberg kanunudur. Bu tezahür, 6 mart 1848 tarihli hukuk alimi (*Mittermaier*) in mahsulü mesaisi olan *Bad* eyaletine mahsus kanunda daha ziyade tebarüz etmektedir. Bu kanun adli safhayı ikiye ayırmakta, ilk tahkikatın hafî olarak devamını kabul etmekle beraber, mahkeme safhasının alenî ve şifahî olmasını esas ittihaz ediyor, ve kanunî deliller (*Preuves légales*) nazariyesini ortadan kaldırıyor, ancak juri usulünü henüz kabul etmeyordu. İyi bir

tarakki hamlesi gösteren bu kanun henüz mer'iyete girmeden 1848 ihtilâli vuku buldu. Böylelikle Prusya hükûmeti, bu kanuna takaddüm etmiş bulundu. 17 temmuz 1846 tarihli bir Prusya kanunu, yalnız Kral mahkemesi (*Kammergericht*) ve Berlin cinayet mahkemesi için kabili tatbik olmak üzere, hâkimin resen takip salâhiyetini ilga ederek hiç bir adli tahkikatın müddeiumumiliğin hazırlık tahkikatı mevcut olmaksızın küşat edilemeyeceği esasını kabul etti. Bu kanun usulü cezaiyeyi yeni esasata istinat ettirmişti. Evrak üzerindeki muhakeme tarzı külliye terk olunmuştu. Mahkemenin maznunu huzuruna getirterek isticvap etmesi, şahitlerin şifahî beyanatını istima eylemesi ve müdafileri dinlemesi esaslarını kabul etmiş, basit karinelerin maznunu kanunda yazılı cezalardan hariç cezalara çarpması için kâfi olmadığı neticesine varılmıştı. Hâkim, artık bundan böyle, kanaatini samimî hislerinin içersinde arayabilecek, ve takdir etmeden, evvelce tesbit edilmiş her hangi bir delili kabul etmeyecekti. Maznunu itiraf ettirmek için istimal olunan vesaiti cebriyenin (işkence) men'i hususu bu kanunda tekrar edilmiş ve maznuniyeti tahakkuk etmeyen maznunun harici ez dava bırakılmak gibi keyfiyetlere müracaat etmeksizin kat'i surette beraat etmesi ciheti kabul olunmuştu.

Fakat bir çok Alman hükûmetlerinin bu islahat yolunu kabul etmiş olmalarına rağmen diğer bazıları hâlâ eski Alman hukuku müsterekesini kullanmakta devam ediyorlardı. Karolin fermanı az çok tadil edilmiş bir şekilde konfederasyonu teşkil eden arazinin ehemmiyetli bir kısmında mevkii mer'iyette bulunuyordu. Daha yeni kanunlarla tebdil edilmiş olan memleketin sair aksamında ise bu ferman tefsir mahiyetini haiz bir hukukî müeyyide olarak mevcut bulunmakta idi.

1848 deki büyük hürriyet ve millet harekâtı Alman usulü cezaiyesi üzerinde kat'i bir tesir icra etti. Frankfort meclisi, Fransanın yarım asırdan beri kabul edip kanunlarına dahi tatbik etmiş olduğu prensipleri ilân ederek Fransız efkârından mülhem olmak ve 1808 tarihli Fransız usulü cezaiyesini model ittihaz etmek üzere adli bir islâhat neticesini elde etti. Yine bu meclis tarafından ihzar edilmiş Alman milletin hukuku esasiyesi meyanında şahsın ve ikametgâhın masuniyeti, muhaberatı hususiyein mektumiyeti ceza davalarının aleniyet ve şifahiyeti esasları mevcut bulunuyordu. Bu hukuk bu defa, daha kat'i bir surette taknin edilerek hudutları tesbit olundu, ki bunlar şu suretle telhis olunabilir. Şahsın hürriyeti her türlü taarruzdan masundur. Hiç kimse bir tevkif müzekkeresine istinat etmeden ve bir cürmü meşhut olmadan tevkif olunamaz, kezaik ikametgâh da taarruzdan masundur, ferdin meskenine kimse keyfî bir surette giremez, ancak cürmü meşhut halinde bulunan birisini yakalamak ve bazı istisnaî ahvalde kanunun idare amirlerine bahsettiği adli salâhiyeti istimal etmek üzere hâkim kararla ikametgâha girilebilir. Mektuplar, ve mahiyeti itibarile

tamamen şahsî ve hususî olan muharrerat ancak hâkim kararile zilyedi elinden alınabilir. Muhaberatı hususiyenin kat'iyen ifşa edilmemesi esastır. Ancak bir cürmü cezainin takibi için kanunun müsaade ettiği ahvalde istisnaen kabul edilmiştir. Her Alman, fikrini söz, yazı ve matbu-alarla serbestçe arz edebilir ve re'sen takip edilen matbuat ceraimi, Jürinin nazarı dikkatine arz olunur. Menbaı adalet devlettir; miras taksim eden mahkemeler mülğadır. Kimse kanunun tayin ettiği hâkimden başkası tarafından muhakeme olunamaz, İstisnaî mahkemeler teşkili kat'iyen memnudur. Usulü muhakemede, bazı defalar ahlâkî düşüncelerle hafî olması kararı verilse bile, alenî ve şifahî olması esastır. Ceza mesailinde usulü muhakeme itham üzerine müessesistir. (*accusatoir*) Siyasî ceraim ile neticesi itibarile vahim olan ceraim salâhiyet itibarile Jüriye aittir. Alman mahkemeleri tarafından verilip kesbi katiyet eden bilumum mukarrerat Almanyanın her köşesinde müsavaten mer'i ve muteberdir.

Az veya çok halkın hissiyatının mütercimi bulunan ekseri devletlerin tazyiki ile merkezi hükûmet hiç olmazsa kısmen olsun Frankfort meclisinin mukarreratına uymak mecburiyetinde kaldı. Fransız usulü cezaiyesi ile münasabattar bulunan başka kanunları da gözden geçirildi, bazı ahvalde Fransız kanunu ve bazan da İngiliz müdevvenatı nazarı itibara alındı ve böylelikle şifahî ve aleni usulü muhakeme Jüri usulü prusyaya 3 kânunusanî 1849 tarihli emirname, Avusturyaya 17 kânunusani 1850 tarihli kanun, Bavyeraya 10 teşrinisani 1848 tarihli kanun ve Hanovere 24 kânunuevvel 1849 tarihli iki muvakkat kanunla ithal edilmiş oldu. Bat büyük dokalığı, esasen mer'iyette bulunan 1845 tarihli kanunu 5 şubat 1849 tarihli bir kanunla ikmal ve itmam ederek cinayet mahkemesi teşkilâtını meydana getirdi. Fakat bütün bunların aksülâmeli gecikmedi. Bazı memleketlerde geriye doğru gitmek tezahürünü gösteren kanunlar neşir ve ilân edildi. Ezancümle Avusturyadaki 1850 tarihli kanunun yerine kaim olmak üzere 1853 tarihinde yeni bir kanun neşir ve ilanı suretile celselerin aleniyeti kaidesi darlaştırılarak bazı hususlarda mahkûmiyet için en ufak bir delili dahi tayin ve tahdit eden kanunî delil (*Preuves légales*) sistemine rucu edildi. Bu tarihten itibaren tevzii adalet umdelerinde yekdiğerine zıt iki muhalif cereyanın tezahürü görülmeğe başladı: birisi Fransız efkârına uygun ve daima ileriye doğru gitmek fikirlerini taşıyan bir cereyan diğeri ise 1848 den beri icra edilmekte olan islâhatı istemeyen ve tatbikatta eski hata alût usule dönmek isteyen bir fikir idi. Fakat her halde mazi için verilen hüküm kat'i idi. Geriye dönmek için sarf edilen mesaiye rağmen serbestî nazariyeleri bir hayli merhaleler katettikten sonra âm ve şamil bir surette ihrazı zafer ettiler.

1877 tarihli kanun mevkii mer'iyete girerek usulü cezaiyedeki vahdeti temin ettiği sıralarda imparatorluğu teşkil eden eyalet, ve hükû-

metlerin mühim bir kısmında celselerin aleniyeti, müddeiumumilik müessesesinin mevcudiyeti ve cinayet davalarında juri usulünü amir kanunlar esasen mevcut bulunuyordu. Geriye kalan diğer aksamı memlekette ise vaziyet şu merkezde idi:

Prusya dört muhtelif rejime inkisam etmişti. (*Nouvelle - pomeranie*) ve Ren'in sol sahilindeki arazi müstesna olmak üzere eski ayaletlerde hazırlık tahkikatı için 11 kânunuevvel 1805 tarihli kanun mer'î oluyor, celsei muhakemede eskiden, neşir ve ilân edilmiş muhtelif eski kanun ve fermanlar ve bilhassa celsei muhakemenin aleniyeti ve jüri usulünü kabul etmiş olan 3 kânunusani 1849 tarihli ferman ile, 3 mayıs 1852 tarihli kanun hükümleri cari bulunuyordu. 1805 tarihli kanunun hiç bir suretle girmedığı (*Nouvelle - Pomeranie*) de mesaili cezaiyenin tahkikatı için eski müşterek Alman hukuku hâkimdi. Kolonya istinaf mahkemesi kazası dahilinde bulunan memleketler ise munzam kanunlarla takviye edilmiş olan 1808 tarihli Fransız usulü cezaiyesini muhafaza ediyorlardı. 1866 tarihinde münteşir iki kanunla ilhak edilmiş olan mülhak hükümetlerde ise, 1867 tarihinde bir usulü cezaiye kabul edilmiş ve bununla polis ceraimini rüyet etmek üzere sulh mahkemeleri teşkilâtı kanunu kabul olunmuştu ki bu teşkilât bilâhara 1869 tarihli bir kanunla sahai şumulünü (*Lanenburg*) a dahi teşmil etmiş idi.

Bavyerada iki adli sistem carî idi. Ren nehrinin sağ sahilinde bulunan eyaletlerde ve bir takım kanunlarla, bilhassa 1861 tarihli teşkilât kanunile tadilât görmüş olan 1813 tarihli ceza kanununun usulü cezaiyeden bahis bulunan ikinci kısmı mevkii mer'iyette bulunuyordu.

Saksonya krallığı 1868 de tekrar gözden geçirilmiş olan ve daha başka iki kanunla itmam edilmiş olup cinayet mahkemesi huzurundaki usulü murafaayı ve müntehap hâkimlerin vezaifini tesbit eden kanunla amil idi.

17 haziran 1868 den itibaren Vürtemberg dokalığında yeni bir kanun mevkii mer'iyette bulunuyordu. Ef'ali cezaiye bu memlekette, büsbütün başka bir teşkilâta tâbi idi. Cinayetler, matbuat ceraimi re'sen takip usulüne tâbi ve ceraimi siyasiye cinayet mahkemelerine tevdi edilmiş bulunuyordu. Vasatî bir ehemmiyeti haiz olan ceraim ise iki muntahap aza ve üç hâkimden mürekkep bulunan mahkemeler rüyet ediyorlardı. Bat büyük dokalığında ise 1862 tarihli bir kanun mevcut idi. Hesse büyük dokalığında iki mevzuat vardı. Ren mintakasında 1848 ve 1852 de tadil edilmiş bulunan Fransız kanunu cari olmakta, diğer ayaletler ise 1865 tarihli hususî bir kanuna tâbi bulunmakta idiler.

Eski Alman hukuku müşterekesi Meklemburg ve (*Lippe - Detmold*) ile (*Schaumbourg - Lippe*) prensliklerinde halâ cari idi. Maamafih köhnemiş hukukun terki için bazı hareketler vuku buluyordu.

Alsas Lorende bazı tadilât ile Fransız usulü cezaiyesi mer'î idi. Bütün bu mevzuat hülâsa olarak, üç bariz vasıf arzetmektedir.

Bazı memleketlerde, sert görülen ahkâmı tahfif edildikten sonra istimal edilen inquisition şeklinin az çok ilâvesile Alman hukuku müş-terekesi cari idi. Lûbek ve Saxe - altenburg gibi yerlerde itham sistemi (*Systeme accusatoire*) ve muhakemelerin aleniyeti usulünü kabul etmiş, ancak mahkemeleri munhasıran hukuk mütehassıslarının ellerine tevdi ederek hukukçu olmayanlara mahkemelerde yer vermemişlerdi. Nihayet üçüncü bir şekil olarak da ekser memleketlerde usulü cezaiye accusatoir sistemi üzerinde tesis edilmiş, ve ceza davalarının rüyetine hukukçu olmayan eşhastada gerek cinayet davalarında Jüri sıfatile olsun gerekse daha küçük ceraimde müntehap aza sıfatile olsun (*tribunaux d'echevins*) iştirak ettirilmişti. 1877 tarihli kanunu ihzar edenler bütün bu karışıklıkları izale etmek mecburiyetinde idiler. Haklı olarak kabul edecekleri prensiplerin umumiyetle kabul edilmiş âm prensipler olmasını esas ittihaz ettiler. Filvaki bazı yeni fikirler ilâve etmekle beraber, umumiyet itibarile bütün İmparatorluk dahilinde cari bulunan umumî hukuk kaide'lerinden istiane ettiler.

Yukarıdan beri beyan olunan şu hulâsaya nazaran usulü cezaiyenin Almanyada, bütün diğer avrupa memleketlerinde olduğu gibi, üç müte-akip safha geçirdiği görülür. Başlangıçta tamamen itham (*accusatoire*) tarzıdır. Bir cürmün faili mahkeme huzuruna sevkedilebilmek için ya mağdur yahutta karabeti bulunan kimseler tarafından takip edilmek lâzımdır. Mahkeme ya mahdut müntahap kimselerden yabut kabilenin bütün hür efradından tereküp eder. Mahkeme alenî ve vicahidir. Fiilin, maznun tarafın'lan reddi halinde dava şahitle ispat edilir, şahit bulunmadığı takdirde maznun aleyhinde delil mahiyetini haiz olmayan bir takım karain mevcut ise maznun masumiyetini gerek tanıdığı eşhasın şahadetine müracaat etmek ve gerekse düellö ve masumiyet yeminini eda etmek suretile isbat etmek mecburiyetinde kalırdı.

Kurunu vustada gerek Roma hukukunun ve gerekse kilise hukukunun tahtı tesirinde olarak usulü cezaiye (*Inquisitoire*) işkence sistemini kabul etti. Hâkim, ihbar, şikâyet yahut ta basit karineler üzerine re'sen davayı takibe başladı. İsticvabat ve tahkikat hafî cereyan ederek bütün muamelâtın tahrirî olması esası kabul olundu. Masumiyet yemini ve düellö usulleri terkedilerek delil olarak itiraf ve şahitlerin şehadeti kabul olundu. Bilhassa itirafa fazla ehemmiyet verilerek maznunu itiraf ettirmek için eza ve cefa edilmeğe başlandı. Kanun, bu şekilde, hâkimin ancak hattı hareketini tesbit eder ve cürmü meydana çıkarmak için ne gibi şeraite riayet edeceğini gösterirdi. Muhakeme safhası ise evrak üzerinde iddia ve müdafaasız ve hafi olarak cereyan ederdi. Bu tarz bir usulü muhakeme maznuna ne emniyet ne de huzur temin edemezdi; bunun içindir ki son asır zarfında, yeni ve hür fikirleri ortaya atan felsefe, ve ilmi hukukun sayesinde bu tarz ortadan

kaldırıldı. İlmî işkence tarzına karşı vukubulan bu hücumu bu tarzı kat'î bir hezimete öğretti; bundan sonra yeni muhtelit bir usul meydana geldi. Bu usule nazaran bütün hadîsatı cinaiyenin noktai hareketi, bir itham mevcudiyetidir. Bu itham ekser ahvalde, cemiyetin mümessili olan bir hey'eti mahsusa tarafından yapılır. Bunu müteakip tahkikat hafi olarak icra edilir. Fakat muhakemeye hazırlık keyfiyeti bir kerre hitam bulunca, her şey, mahkeme huzurunda, alenî olarak rüyet ve intaç edilir. Kanunî deliller (*Preuves légales*) sistemi külliyyen terkolundu. İşkence ortadan kalktı. Ve hâkim vazifesinin icrası anında, vicdanı ile tamamen başbaşa bırakıldı..

[*Bitmedi*]

Tetkik ve Tettebbü Sahifeleri:

*1424 numaralı mülga icra ve iflâs kanunile
2004 numaralı icra ve iflâs kanunu arasında*

Bir Mukayese

VE

*Tatbikatta görülen ihtiyaca göre tadil edilen
ve yeni konan hükümler*

4 eylül 929 tarihinden evvel mer'i olan 28 nisan 1330 tarihli icra kanununa göre - elyevm Fransız icra usulünde cari olduğu üzere - yalnız ilâm veya kavanini hususiye ile tenfizi icra dairelerine mevdu bulunan mukavelât ve mukarreratın icrası kabil bulunmakta olduğu halde mayıs 928 senesinden itibaren Alman icra usulünden alınan 1215 numaralı kanun ile ilâmsız takip usulü tatbik edilegelmekte idi.

Teşrinievvel 926 tarihinde mer'iyete giren kanunu medenî, borçlar ve ticaret kanunlarıyla 28 nisan 330 tarihli icra kanunu ve 18 ramazan 1286 tarihli ticareti berriye kanununun ikinci kısmında mûnderiç iflâs hükümleri arasında ahenk olmamasından naşi husule gelen müşkülâtı kaldırmak ve medenî ve içtimâî münasebatımızda hukuk kaide ve hükümlerile icra işleri arasında bulunması zaruri olan insicamı temin ve muasır hukuk telâkkisi ile ahenkdar bir icra kanunu vücade getirmek maksadile İsviçrenin para borcu için takip ve iflâs hakkında federal kanunundan 1424 numaralı icra ve iflâs kanunu iktibas edilmiş ve 4 eylül 929 tarihinde mer'iyete girmişti.

1424 numaralı icra ve iflâs kanununa göre ilâm ve ilâm mahiyetinde bulunan noterden resen tanzim edilmiş senetlerin icrasından başka bir alacaklı alacağı vesikaya müstenit olmasa bile icra dairesine müracaatla borçlusuna ödeme emri tebliğ ettirebiliyor ve borçlu itiraz etmediği takdirde alacak kat'ileşiyor ve itiraz edildiği takdirde merci tarafından itiraz tetkik ediliyor ve polîçe ve emre muharrer senet ve çekler hakkında da ayrı usul ve hükümler bulunuyordu.

4 eylül 1929 senesinde mer'iyete giren 1424 numaralı mülga icra ve iflâs kanunu alacağın kolaylıkla tahsilini temin eden hükümleri ihtiva eylemesine rağmen tatbikat sahasına geçtikten sonra umulan faide-

leri tamamen temin edememiş ve bir çok şikâyetlere sebebiyet vermiş idi.

Hâkimler, hukuk fakülteleri, baro ve malî müesseselerden mütalealar alındıktan sonra İsviçrenin 1889 tarihli para borcu için takip ve iflâsa mütedair federal kanununun esaslarından ayrılmayarak yalnız tatbika-tın istilzam ettiği tadiller ve ihtiyaca uygun yeni hükümler konulmak suretile 2004 numaralı kanun tedvin edilmiş ve 4 eylül 932 tarihinde mevkii mer'iyete girmiştir.

1424 numaralı mülga icra ve iflâs kanununda ilâm ve ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların icrası hakkında 30 uncu maddeden başka bir hüküm mevcut olmamasına mebni ilâm veya ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların icrası usulü ilâmsız takibe mütedair hükümlere tâbi tutulmasından naşi ilâm ve ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların hüküm ve kuvveti talil olunmakta idi.

2004 numaralı icra ve iflâs kanununda ikinci bab unvanı altında ilâm ve ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların icrası hakkında üç fasıldan mürekkep ayrı hükümler konularak ilâm ve ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların icrasile ilâmsız takip usulleri yekdiğerinden ayrılmıştır.

İlâmlarda borçluya bir icra emri gönderilir ve beş gün içinde ilâm hükmü icra edilmezse cebri icraya tevessül olunur.

2004 numaralı kanunun 32 ve 33 üncü maddelerine göre ilâm veya ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların icrasında temyiz veya iadei muhakeme yolile ait olduğu mahkemeden icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmedikçe icraya devam olunması ve ancak tetkik mercii tarafından borçlunun istidası üzerine borcun itfa veya imhal edildiği resmî bir vesika ile anlaşıldığı veya ilâm müruru zamana oğ-radığı takdirde icranın geri bırakılabileceği esas konmak suretile ilâm ve ilâm mahiyetinde bulunan vesikaların icrasında alacaklıların hukuku siyanet edilmiştir.

İlâmsız takiplerde borçluya üç gün içinde bir ödeme emri tebliğ olunur. On gün içinde itiraz edildiği takdirde takip durur. Takibi durdurulan alacaklı da tetkik merciinden itirazın ref'ini ister. İflâs veya polîçe ve emre muharrer senet ve çeklere müstenit haciz yolile takiplere karşı yapılan itirazlardan maada itirazlar ve bütün şikâyetler tetkik merciince basit usulü muhakemeye göre halledilir.

Takip haciz yolile yapılmış olduğu surette ödeme emrindeki on gün müddet geçtiği ve itiraz refedildiği halde borç ödenmez veya teminat verilmezse icra dairesi talepten itibaren nihayet üç gün içinde tebligat ifasına mahal olmadan haciz yapar ve menkul ve gayri men-

kullerden borca yetecek miktar haczolunur. Menkul mallar nihayet bir ay ve gayri menkul mallar nihayet iki ay içinde paraya çevrilir ve alacaklılara paylaştırılır.-

Takip iflâs yolile yapılmış olduğu surette ödeme emrindeki müddet içinde borçlu tarafından itiraz olunmamışsa alacaklı ticaret mahkemesine müracaatla iflâs kararı ister ve itiraz edilmiş ise itirazın ref'ile beraber iflâs talep eder.

Mahkeme borçlunun itirazını varit görmediği surette on gün içinde borcun itfa veya mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya emreder. İmtina edildiği takdirde iflâsına hükmolunur.

1424 numaralı mülga icra ve iflâs kanununun 15 inci maddesi icra dairelerini icra reislerinin daimî murakabe ve teftişine tabi tutmuştu. 2004 numaralı kanunun 13 üncü maddesile tetkik mercilerinin icra daireleri üzerinde yalnız kazaî murakabeleri ve tetkik mercii vazifesini gören hâkimin 15 inci madde mucibince icra memur ve müstahdemlerine inzibatî cezalardan tevbiî ve dörtte üçünü geçmemek üzere aylıktan kesme cezasını vermek salâhiyeti kabul edilmek suretile iktifa olunmuş ve teftiş salâhiyeti münhasıran idarî makamlara bırakılmıştır.

İcra ve iflâs dairelerinin yaptıkları muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından ve hadiseye uygun bulunmamasından dolayı tetkik merciine yapılacak şikâyetlerle ödeme emirlerinin ayrı ayrı müddetlere tâbi olması tatbikatta bir takım müşkülâtı istilzam ve hakların ziyasına mahal bırakmakta olmasına binaen şikâyet ve itiraz müddetleri tevhit edilerek şikâyet müddetleri beş gün ve itiraz müddetleri de on gün olmak üzere tayin olunmuştur.

1424 numaralı kanunda tetkik merciinde ve ticaret mahkemesinde hangi usulü muhakeme tatbik olunacağı hakkında bir hüküm olmaması hasebile tatbikatta görülen müşkülâtı ve muhtelif içtihatları bertaraf etmek üzere 2004 numaralı kanunun 18 inci maddesi mucibince tetkik merciinde basit usulü muhakeme ve ticaret mahkemesinde seri usulü muhakeme tatbik olunacağı tasrih olunmuştur.

1424 numaralı kanunun 24 üncü maddesinde kabul edilmiş olan posta ile tebliğ usulü tatbikatta amelî bir faide görülemediğinden kaldırılmıştır.

Para borcu için takip ve iflâsa mütedair federal kanununda olmadığı halde kolaylık temini mülâhazasile mülga kanunun 46 ıncı maddesinde kabul edilen bir taleple takip usulü şimdiki icra teşkilâtının darlığı ile mütenasip olmayıp tatbikatta karışıklıkları mucip olmuş ve amelî bir semere vermemiş olmasına ve tarafların da uzlaşmış veya

takipten vazgeçmiş olmaları ihtimaline mebni bu hüküm maslahata muvafık görülmediğinden kaldırılmıştır.

Mülga icra ve iflâs kanununun 38 inci maddesi mucibince alacaklı-
nın ilâmsız takip talebinde dilediği icra dairesine müracaatta serbest
olması esası terk olunarak hukuk usulü muhakemeleri kanununun se-
lâhiyete mütedair hükümleri kabul edilmiş ve alacaklılar lehine olmak
üzere 50 inci maddeye tevfikan aktin vukubulduğu mahal icra daire-
sinin de takibe selâhiyetli olduğu esası konmuştur.

2004 numaralı kanunun 34 üncü maddesinde ilâm ve ilâm mahiye-
tinde bulunan vesikaların icrasında alacaklının dilediği icra dairesine
müracaatta serbest olması esası mahfuz tutulmuştur.

2004 numaralı icra kanununun 35 ve 58 inci maddelerinde ilâm ve-
ya ilâm mahiyetinde bulunan vesikada ilâm ve vesikanın tevdi ve
ilâmsız takibin yazı ile veya şifahen yapılabileceği esası kabul edilmek
suretile icraya müracaat usulü de kolaylaştırılmıştır.

1424 numaralı kanunun 31 inci maddesi hükmüne göre iflâsa tâbi
şahısların yalnız iflâs yolile takip edilmesi lâzım geldiği halde 2004
numaralı kanunun 34 üncü maddesine göre iflâsa tâbi şahısların haciz
yolile takip olunabilmesi esası kabul olunmuş, haciz ve iflâs yolların-
dan birini ihtiyar eden alacaklının bir defaya mahsus olmak üzere o
yolu bırakıp diğerine müracaat edebilmesine cevaz gösterilmiş, ancak
bir tacirin mevcudu alacaklılarına karşı teminat hükmünde olduğundan
2004 numaralı kanunun 178 inci maddesi mucibince haciz yolile takip
yapılarak malile alacağından ibaret bulunan mevcudunun yarısını
kaybeden ve geri kalan malları muaccel ve senesi içinde vadesi ge-
lecek borçları ödemeye kâfi gelmeyen borçlulara da iflâs istemek mec-
buriyeti tahmil edilmek suretile diğer alacaklıların hukuku da mahfuz
tutulmuştur.

Mülga icra ve iflâs kanununun 35 inci maddesinde para cezasile
diğer hukuku amme borçlarının takibi hakkındaki kanun hükümlerinin
mahfuz olduğu kaydolunmakla iktifa olunmuştu. 2004 numaralı kanu-
nun 47 inci maddesinde hukuku amme borçlarından maada devletin bir
akitten veya haksız fiilden doğan alacakları da bu kanun hükümlerine
tâbi tutulmuş olduğu tasrih olunmuştur.

1424 numaralı kanunun 50 inci maddesinde ödeme emirleri borçlu
ve alacaklıya ait olmak üzere iki nüsha olarak tanzim ve 52 inci mad-
desinde takibin müstenit olduğu senedi borçlu görmek istediği surette
alacaklı senedi icra dairesine tevdi etmek ve 55 inci maddesinde öde-
me emrindeki müddet bittikten sonra borçlunun itiraz edip etmediği
alacaklıya ait nushaya yazılarak verilmek ve 70 inci maddesinde borç-

lu mal beyanı için davet olunmak ve gelmediği surette zabıta marifetile zorla getirilmesi ve getirildiğinde beyan yaptırılması ve beyanın hakikata muhalif olup olmadığı hakkında zabıta marifetile tahkik ettirilmek ve haciz zabıt varakasının bir sureti borçluya ve alacaklıya tebliğ edilmek lâzım geldiği halde 2004 numaralı kanunun 58 ve 60 ıncı maddelerine göre alacaklı takibin müstenit olduğu senedin asıl veya suretini raptetmek suretile takip talebinden üç gün içinde borçluya bir nusha ödeme emri tebliğ olunarak emirde on gün içinde borcunu ödemesi ve bir güne itirazı varsa bu müddet içinde dermeyan etmesi, bir itirazı olmadığı takdirde bu müddet içinde borca yetecek mallarını göstermesi ve mal beyanında bulunmazsa hapis ile tazyik olunacağı ve hakikate muhalif beyanda bulunursa cezalandırılacağı yazılır. Ödeme emrindeki müddet geçince 78 inci madde mucibince alacaklının talebile ihbar yapılmadan haciz muamelesine tevessül olunur. Beyana intizar olunmaz ve şu suretle mal kaçırılmasına meydan verilmemiş olur.

Mal beyanında bulunmayan borçlu beyanda bulununcaya kadar icra memuru tarafından bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapis ile tazyik olunması esası 2004 numaralı kanunun 76 ıncı maddesile konmuştur.

1424 numaralı kanunun 69 uncu maddesi mucibince hacizden bir gün evvel haberdar edilmek esası borçlunun mal kaçırmasına sebebiyet vermekte olmasına binaen ihbar esası kaldırılmış ve 2004 numaralı kanunun 80 inci maddesine göre haciz sırasında borçlu bulundurulmak kabil olmazsa gıyabında haciz muamelesi yapıp kendisine hukukunun muhafazası için 103 üncü madde mucibince tutulan zabıt varakasını tetkik ve diyeceği varsa söylemesi için icra dairesine daveti esas ittihaz edilmiştir.

Borç; icra ve iflâs kanununun haczi caiz olmıyan malları gösteren 82 inci maddesinin 2, 3, 4, 5 numaralı fıkralarında münderiç malların bedelinden neş'et etmiş olduğu takdirde haciz olunması kabul edilmek suretile satanın hukuku sıyanet edilmiştir.

1424 numaralı kanunun 72 inci maddesile maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratların haciz olunacak miktarının takdiri icra memuruna bırakıldığı halde 2004 numaralı kanunun 83 üncü maddesinde bunların haczolunacak miktarının dörtte birinden aşağı olmaması esası konmuştur.

Mülga kanunun 74 üncü maddesi mucibince hacizde iptida menkullerin kolayca satılabilenlerinden ve mahrumiyeti borçluya daha az ağır gelenlerinden başlanır. Gayri menkul malların haczi ancak men-

kul mal bulunmadığı yahut kalmadığı veyahut alacaklı ve borçlu müştereken istedikleri takdirde kabil olabilirdi. Haczolunan menkullere istihkak iddia ve isbat edilerek haciz kaldırılmakta ve bu suretle borçlu da gayri menkulünü kaçırarak alacaklıya mahalli istifa kalmamakta idi. 2004 numaralı kanunun 85 inci maddesine göre hacizde tertip esası kaldırmış ve borçluya gayri menkul satılığa çıkarılmadan üzerinde haciz baki kalmak şartile borca yetecek menkul ve sağlam alacak göstererek bunların haczini isteyebilmek hakkı verilmiş ve bu suretle mahcuz kalan gayri menkulün daha evvel satılmaması temin edilmiş ve bu şart dairesinde mahcuz kalan gayri menkulün idare ve işletilmesine ve hasılat ve menfaatlarına icra dairesince müdahale edilmemesi esası kabul edilmiştir.

1424 numaralı kanunun 78 inci maddesinde üçüncü şahsın borcu ve yedinde bulunan malı hakkında bir hüküm mevcut olmadığı halde 2004 numaralı kanunun 89 uncu maddesinde üçüncü şahsın borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş veya kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi iddiasını haczin kendisine tebliğinden on gün içinde icra dairesine yazılı veya şifahî bir beyanla bildirmeğe mecbur olduğu kaydı konmak suretile tatbikatta bu hususa mütedair müşkülât bertaraf edilmiş olacaktır.

Haczedilen mallara istihkak davası açılması üzerine mülga icra ve iflâs kanununun 86 inci maddesi mucibince dava bitinceye kadar münazaalı mal hakkında takibin taliki mahkemece emrolunmak lâzım geldiği halde 2004 numaralı kanunun 97 inci maddesi mucibince istihkak iddia eden teminat ita eylediği takdirde takibin taliki ve istihkak davası reddedildiği surette dava dolayısıyla alacağının istifası geciken mikdarın yüzde onundan aşağı olmamak üzere tazminata hükmolunması esası konmak suretile muvazaalı istihkak davalarına imkân bırakılmamıştır.

Muvazaalı ve hakikate muhalif bir takım alacaklıların ortaya çıkarılarak asıl hak sahiplerinin zararına yapılmakta olan hacze iştiraklere mahal bırakılmamak üzere ilk haciz ilâmsız takibe müstenit ise takip talebinden ve ilâma istinat ediyorsa dava açılmasından evvel yapılmış bir takip üzerine alınmış aciz vesikasına veya bu tarihlerden önce açılmış bir dava üzerine alınan ilâma veyahut resmî veya tarih ve imzası tasdikli bir senede veya salâhiyetli makamların makbuz ve vesikalarına müstenit alacaklıların iştiraklerine inhisar ettirilmiştir.

2004 numaralı kanunda menkul ve gayri menkullerde satış talebi müddeti temdit edilerek satış talebinden üç gün zarfında ve menkul

mallarda satışın yapılacağı yer, saat ve günün alâkadarlara bildirilmesi mecburiyeti yeni kanuna alınmamıştır.

2004 numaralı kanunun 111 inci maddesinde borçlu alacaklının satış talebinden evvel borcunu muntazaman taksitlerle ödemeği taahhüt eder ve birinci taksiti de derhal verirse icra muamelesinin duracağı tasrih olunmak suretile icranın durdurulup durdurulamayacağı hakkındaki takdir hakkı kaldırılmıştır.

2004 numaralı kanunun 124 üncü maddesinde gayri menkullerin satışında arttırmaya iştirak edeceklerin gayri menkulün muhammen kıymetinin yüzde yedi buçuğu nisbetinde pey akçası veya millî bir bankanın teminat mektubunu tevdi etmeleri ve ancak satılığa çıkarılan gayri menkul üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı yukarıda yazılı nisbet raddesinde ise arttırmaya iştiraki halinde ayrıca pey akçası ve teminat aranmayacağı tasrih olunmuştur.

2004 numaralı kanunun 129 uncu maddesinde gayri menkul satışlarında arttırma gayri menkul için takdir edilmiş olan kıymetin en az yüzde yetmiş beşini bulmaz ve satış isteyen alacağına rüchanı olan diğer alacaklılar o gayri menkulle temin edilmişse bedelinin bu suretle rüchanı olan alacakların mecmuundan fazlaya çıkmadığı surette en çok arttırmanın taahhüdü baki kalmak üzere gayri menkulün on beş gün sonraya bırakılan arttırmada en çok arttırana rüchanlı alacak mecmuundan fazlaya çıktığı surette ihale olunacağı esas konmuştur.

Mülğa kanunda cebri icra suretile satılan bir gayri menkulün alıcıya teslimi hakkında bir hüküm olmamasından tatbikatta bir takım müşkülât çıkıyordu. 2004 numaralı kanunun 135 inci maddesinde icraca satılan gayri menkulün ister borçlu tarafından ister üçüncü şahıs tarafından işgal edilsin 15 gün içinde icra marifetile cebret tahliye ettirilerek müşteriye teslim olunması esas konmuştur.

2004 numaralı kanunun 138 inci maddesinde takip avukat veya dava vekili marifetile yapılmış ve ücret talep edilmişse alacağın yüzde üçünden aşağı olmamak üzere icra memuru tarafından takdir olunacak ücretin de masrafa dahil olacağı tasrih olunmak suretile icra işlerinde avukatlık ücretinin kabulü ve yüzde üçten aşağı olmamak ve masraf dahil olmak üzere icra memuru tarafından takdiri emrinde yeni bir hüküm konmuştur.

2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 142 inci maddesinde alacaklıların sıra cetveli suretinin yedi gün içinde her alacaklı tarafından takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alâkadar aleyhine dava edilmek suretile cetvel münderecatına itiraz edilebileceği ancak itiraz esas ve miktarına taallük etmeyip yalnız sıraya dair ise şikâyet yolile tetkik merciine arz olunacağı tasrih olunmuştur.

İpotek ile temin edilmiş ve vadesi gelmiş bir alacağın borçlusu icra dairesine müracaat ile alacaklısının gaip ve ikametgâhının meçhul bulunduğu veya borcu almaktan ve ipoteği çözmekten imtina edildiğini beyan eylediği surette icra dairesinin on beş gün içinde daireye müracaatla alacağını alması ve ipoteki çözmesi hakkında yaptığı tebliğata rağmen alacaklı bu müddet içinde gelmediği veya gelip te kanunen makbul bir sebep beyan etmeksizin parayı almaktan ve ipoteği çözmekten imtina edildiği takdirde borçlu borcunu icra dairesine tamamilе yatırır sa tetkik mercii verilen paranın alacaklı namına hıfz ve ipotek kaydının terkinine karar vereceği ve karar tapu dairesine tebliğ edilerek ipotekli gayri menkulün siciline geçirileceği gibi yeni ve müfit bir hüküm konmuştur.

1424 numaralı kanunun 172 inci maddesi hükmü adi borçluların da doğrudan doğruya iflâslarını istemeğe müsait bulunduğu halde 2004 numaralı kanunun 177 inci maddesinde doğrudan doğruya iflâs hallerinde yalnız iflâsa tâbi borçluların iflâsları istenebilmesine hasredilmiş ve adi borçlular hakkında iflâs ile istihsal olunmak istenilen gayeler haczi ihtiyatı sebepleri tevsi olunmak suretile temin olunmuştur.

1424 numaralı kanunun 141 ve müteakip maddeleri iflâs yolile adi takiplerde ödeme emrinden başka iflâs ile tehdit tebliği yapılması ve itirazın tetkik mercii tarafından halli ve bilâhara mahkemeden iflâsın istenmesi ve poliçe ve emre muharrer senet ve çeklere ait takiplerde muayyen sebeplere münhasır olan itiraz iptida ticaret mahkemesinde temyizi kabil bir hükümle hal ve merasimi saire ikmal olunduktan sonra iflâs istenilmesi esaslarına müstenit idi. 2004 numaralı kanunun 155 inci maddesine göre yalnız bir ödeme emri tebliği ile iktifa olunmuş ve 158 inci maddesile itiraz muayyen sebeplere hasrolunmamakla beraber ayrıca tetkika da tâbi tutulmayarak iflâs talebile birlikte halledilmesi esası kabul ile muamele sadeleştirilmiş ve mahkeme itirazı varit görmediği surette borçlu ongün içinde borcunu itfa veya mahkeme veznesine tediye etmediği takdirde iflâsına hüküm edilmesi ve mahkemenin seri usulü muhakemeye göre görülmesi esası kabul olunmuştur.

2004 numaralı kanunun doğrudan doğruya iflâs hallerine mütedair 177 inci maddesine ilâma müstenit alacak icra emrile istenildiği halde ödenmemişse evvelce takibe hacet kalmaksızın iflâsa tâbi borçlunun iflâsı alacaklı tarafından istenebileceği hükmü konmak suretile ilâm hükmüne ne derece ehemmiyet atfedildiği teyit edilmiştir.

2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 185 inci maddesinde rehinin kıymeti rehinle temin edilen alacağa kâfi gelmiyeceği borsa raicile tahakkuk eylediği ve mürtehin rehnin satılmasını istemediği surette rehini iflâs masasından muvakkaten çıkarabileceğine dair yeni bir hüküm konmuştur.

1424 numaralı icra ve iflâs kanununun 212 inci maddesinde masaya ait hiç bir mal bulunmazsa icra dairesi iflâsa hükmeden mahkemeye keyfiyeti rapor ile bildirmek ve tasfiyenin tatiline mahkemece karar verilmek lâzım olduğu halde 2004 numaralı kanunun 217 inci maddesinde masaya ait hiç bir mal bulunmazsa iflâs dairesi mahkemeye raporla keyfiyeti bildirerek karar istihsaline hacet kalmaksızın tasfiyenin tatiline karar vereceği esası konmak suretile muamele sadeleştirilmiştir.

1424 numaralı kanunun 213 ücû maddesinde icra dairesi defteri yapılan mallar bedelinin tasfiye masraflarını koruyamayacağına kanaat getirdiği surette iflâsa hükmeden mahkemeye keyfiyeti haber vermeğe ve mahkeme tensip ederse basit tasfiye usulü lâzım geldiği halde 2004 numaralı kanunun 218 inci maddesinde defteri tutulan malların bedeli tasfiye masrafını koruyamayacağı anlaşıldığı takdirde iflâs dairesinin re'sen basit tasfiye usulü tatbik edeceği esası kabul edilmek suretile tasfiye muamelâtı kolaylaştırılmıştır.

1424 numaralı icra ve iflâs kanununun 219 uncu maddesine göre iflâs idaresi işlerinin teşkil olunacak alacaklılar tarafından intihap olunacak murakabe komisyonu tarafından murakabesi kabul edildiği halde 2004 numaralı kanunun 223 ücû maddesine tevfikân iflâs idaresi işlerinin iflâs memuru ve merci tarafından murakabesile iktifa olunmuştur.

Kanunun 226 inci maddesinde masanın kanunî mümessili bulunan iflâs idaresinin 300 liraya kadar olan alacaklardan doğrudan doğruya ve daha ziyade alacaklardan alacaklıların toplanmasının vereceği salâhiyetle sulh olabileceği ve tahkim yapabileceği hükmü konmuştur.

1424 numaralı kanunda ihtiyatî haciz sebeplerinin mahdud olmasından vadesi hulul eden senede müstenit alacaklardan dolayı alacaklıların muayyen sebepler olmadıkça ihtiyatî haciz vazettirememeleri haklarının ziyana sebebiyet vermesi itibarile vadesi gelmiş borçlar hakkında mahkemeye kanaat vermek şartile hiç bir sebep gösterilmeksizin ihtiyatî haciz konulmasına cevaz verilmiş ve ihtiyatî haciz sebepleri vadesi gelmemiş alacaklara inhisar ettirilmiştir.

1424 numaralı kanunun 260 inci maddesinde haczolunan mallar istenildiği zaman para veya ayn olarak verilmek ve bu hususu temin için malların kıymetleri depo olunmak veya icra dairesinde bulunduğu yerde ikametgâh sahibi bir şahsı müteselsil kefil göstermek şartile borçluya bırakılmak lâzım geldiği halde 2004 numaralı kanunda bu şartlar dairesinde malların borçluya bırakılması icra memurunun takdirine bırakılmış ve mal üçüncü şahıs yedinde haczolunmuş ise bir taahhüt senedi alınarak kendisinde bırakılabileceği fıkrası ilâve olunmuştur.

2004 numaralı kanun ile ibtal davaları sebep ve şartları mülga 1424 numaralı kanuna göre tevsi ve müddeti temdit edilmiş ve betahsis 278 inci maddesile ana, baba, evlât, karı ve koca arasındaki ivazlı tasarrufları da batıl addederek mal kaçırma keyfiyetinin mehmaemken önüne geçilmiş ve şu suretle malların yakın hısımlarına devri suretile takibin semeresiz kalmaması temin olunmuştur.

1424 numaralı kanunun 276 inci maddesinde iflâstan mukaddem konkordato mühleti verilmek için hiç bir kayıt olmaması itibarile aleyhlerine yapılan takibi durdurmak maksadile suiniyetli borçluların konkordato talebinde alacaklıları izrar eylemelerine mahal bırakılmamak üzere 2004 numaralı kanunun 285 inci maddesi son fıkrasile iflâstan mukaddem konkordato talebinde bulunan borçlunun borcunun yüzde otuzunu tediyeye muktedir bulunduğunu isbat etmesi şartı konulmuş ve alacaklılara 288 inci madde ile merciin konkordato mühleti verilmesine dair kararlarına itiraz salâhiyeti verilmiş ve iki tarafa temyiz hakkı da tanınmıştır.

2004 numaralı kanunun 310 uncu maddesinde iflâsa tâbi bir borçlu aleyhine alacaklılarından birinin haciz yolile takibi neticesinde yapılan haciz kendisinin yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olur da kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hülûl edecek diğer borçlarını ödemeğe yetişmiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflâsını istemeğe mecbur olduğu hakkındaki 178 inci maddenin son fıkrası hükmüne riayet etmeyip de bir sene içinde iflâsı vukubüian borçlunun taksiratlı addolunacağı hükmü konulmuştur.

1424 numaralı kanunun 288 inci maddesinde konkordatonun tasdiğinde müflisin veya borçlunun imtiyazlı alacaklılarıle karısı dahil olmayacağı tasrih olunduğu halde 2004 numaralı kanunun 297 inci maddesinde imtiyazlı alacaklılarla borçlunun karısı, kocası ve ana, baba ve evlâdı ne alacak ne de alacaklı ekseriyetini teşkilde hesaba katılamıyacağı tasrih edilmiştir.

2004 numaralı kanunun 331 ve sonraki maddelerile mal beyanı için müddetinde gelmeyen borçluların cezalandırılması ve borcuna yetecek malı bulunmayan borçluların yaşayış tarzlarına göre geçim menbalarını ve buna nazaran borcunu ne suretle ödeyebileceğini beyana mecbur tutulması ve bu kabil borçluların rizalarile tayin veya hâkimin takdir ettiği veya haklarındaki nafaka ilâmında yazılı ödeme şartlarına riayet etmedikleri surette ceza görmeleri ve ceza hükümlerinin tevsi edilmesi ve tetkik mercilerine hususî bir usulü muhakeme ile cezaî hükümleri tatbik salâhiyeti verilmesi suretile borçluların sui niyetlerine mahal verilmemesi temin edilmiştir.

2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 368 inci maddesi mucibince

mecurun tahliyesi hakkında icar akar nizamnamesile zeyillerinde ve noter kanununda ve usulü muhakemede müteferrik hükümler ilga olunarak mukavele ile kiralanan gayri menkullerin tahliyesi için hükümler konulmak suretile tahliyeye mütedair hükümler bir camia altında toplanmıştır.

1424 numaralı kanunun temyiz yoluna müracaat hakkındaki hükümleri, üstünde bırakılmanın feshi için itiraz merciine vukubulan şikâyet üzerine verilecek kararla (madde: 117) konkordato (madde: 290) ve fevkalâde mühlet kararlarına (madde: 311) münhasır olduğu halde 2004 numaralı kanun ile tetkik merciinin ilâmların icrasında geri bırakılma talebinin kabul veya reddine (madde: 33) ve salâhiyetsizliğe (madde: 50) ve itirazın muvakkat olmayarak ref'ine veya ref talebinin reddine (madde: 68) ve takibin ibtal veya taliki talebinin kabul veya reddine (madde: 71) ve bir malın haczi caiz olup olmadığına (madde: 82) ve kısmen haczi kabil alacakların borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurluğunca lüzumlu olarak takdir edilen miktarı tenzil edildikten sonra haczi halinde miktar veya bunun tezyit ve tenzili taleplerine (madde: 83) ve üçüncü şahıstaki mal veya alacağın haczinden doğan ihtilâflara (madde: 89) ve ihalenin feshi hakkında vukubulan talep (madde: 134) ve alacaklılar sıra cetveli mündericatına vaki olan itirazın kabul veya reddine (madde: 142) mütedair kararlar ile ticaret mahkemesince verilen nihaî kararların (madde: 164) ve iflâs isteyeceğini bildirmiş olan alacaklının ticaret mahkemesinden itirazının ref'ile beraber iflâsa karar verilmesini istemesi halinde (madde: 171) ve alacaklı tarafından haciz istenileceği bildirildiği takdirde itirazın muvakkat olmayarak ref'i ve refi talebinin reddi hakkında verilecek kararların (madde: 172) ve yine ticaret mahkemesince çek ve poliçeler ve emre muharrer senetler hakkındaki takip (madde: 173) ve doğrudan doğruya iflâs hallerinde verilen kararların (madde: 181) ve tetkik merciince konkordato talebi üzerine verilecek mühlet kararına vukubulan itirazların hepsi (madde: 288) ve konkordato talebinin muvafık olup olmadığı ve mühletin kaldırılması (madde: 288) ve borçlu komiserin ihtarlarına mugayir veya hüsnü niyetten şüpheli haklı gösterir bir harekette bulunursa kezalik mühletin kaldırılması (madde: 290) ve konkordato hakkında vereceği kararların (madde: 299) ve alacaklılardan birinin konkordato hükmünün feshini talep üzerine mahkemece verilecek kararların (madde: 307) ve tetkik merciinin icra vekilleri hey'etince tayin edilen mıntakalarda borçlunun mehil talebine (madde: 320) ve fevkalâde mühletin uzatılmasına (madde: 327) ve cezaya (madde: 353) ve temyiz kanunî müddet geçtikten sonra ya pılması veya temyizi kabil olmayan bir karara taallûk etmesi halinde temyiz talebinin reddine dair ittihaz eylediği kararların kabil temyiz olduğu hakkında hükümler konulmuş ve bu suretle

temyize müracaat yolu tevsi edilerek icra dairelerinin temyiz icra ve iflâs dairesi karar ve içtihatlarını daima göz önünde bulundurmaları ile kanunun hüsnü tatbiki ve tarafların mağduriyetine mahal verilmemesi noktaları düşünülmüştür.

Tatbikatın istilzam eylediği tadiller yapılmak ve ihtiyaca uygun yeni hükümler konulmak suretile tedvin olunan 2004 numaralı kanunun 14 üncü maddesine tevfikân tatbika dair nizamname; kanunun tarifâtına göre tanzim olunarak icra dairelerine tevzi edilmiş olan matbu formüllerlerin kullanma ve icra ve iflâs işlerinin görölme tarzına dair vazih bir talimatnamede yapılmak suretile kanunun iyi tatbik çarelerine de tevessül edilmiş ve edilmekte bulunulmuştur.

2004 numaralı kanunda yapılan tadil ve yeni konan hükümlerle umulan gayeye kanunun iyi tatbiki ile erişilerek 1424 numaralı kanunun meriyeti zamanında vaki şikâyetlerin önüne geçilmiş olacağı ve iş sahiplerinin haklarını kolaylıkla istihsal edebileceği tahmin ve intizar olunabilir.

ADLİYE VEKÂLETİ HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ

Yusuf Kemalettin

Borcun ademi tediyesi VE Hapsen tazyik

Yazan: İtalya temyiz mahkemesi reisi

Maryano Damelyo

Tercüme eden: Adliye Müfettişi

Atıf

Epice zamandanberi Fransada borçtan dolayı hapis hakkında şiddetli münakaşalar yapılmaktadır. Yalnız Paris istinaf mahkemesi kaza da-iresi dahilinde her sene bin beşyüzden fazla eşhas (erkek ve kadın) hapsen tazyika (La contrainte par corps) düçar olmakta yâni nakten vermeğe muktedir olmadıkları borçlarını hürriyetlerinden mahrum olmak suretile ödemektedirler. Aşağıda göreceğimiz veçhile bu işte biraz karışıklık vardır; fakat şurası muhakkak görünüyor ki Fransada (La prison pourdetle) elyevm mer'idir. 22 temmuz 1867 kanunu hukukî ve ticarî borçlardan dolayı şahsî hapis usulünü - bu usulü yalnız mevadî cezaiyede muhafaza ederek - binnazariye ilga etmiştir. Kanun bilâhara 1921 de tadil olunmuştur. Bu tadile rağmen, üç buçuk asır evvel, borçlarını vermeyen borçlulara karşı bu şiddetli tedbire ilk defa kanunî mahiyet veren (Mulins) in kararnamesi tatbikatta mahdut sahada kalsa dahi hâlâ yaşıyor demektir. Bu kanun, cezayı müstelzim olan suç, basit bir kabahat veya taksirli bir fiil (gayri kastî bir curüm) olsa dahi cezaî mahkûmiyetten mütevellit bil'umum naktî neticeler ve malî vecibelerde tatbik olunuyor. Gayri kastî bir suçtan dolayı tazminata mahkûm edilen genç bir amele kadının hadisesi (Bu kadın parası olmadığından dolayı hapsedilmiştir) bu çok eski olan meselenin tekrar uyandırılmasına sebep olmuştur.

Bazıları, genç kızın parası olsaydı mahpusiyetin elim acılarını görmeyecek idi, hülâsa hâlâ eski kaide devam ediyor, müeyyideler fakirler içindir diyorlar. Bazıları da zarar ika eden bir kimseyi tazmini zarar için hapsedmek zararın diğer bir zararla tazmininden başka bir şey değildir; bunun kısas kanunundan bir farkı yoktur diyorlar. Hapse konulan bir çok meşhurlar hatırlatılıyor: pervanenin muhterii (Pierre Sauvage,) ihtiralından İngilterede istifade edilmeğe başlandıktan sonra da borcundan dolayı Haverde hapsedilmiştir. (Beranger) ahali

arasından yardım maksadile toplanan paralarla borcu verilinceye kadar mahpus kalmıştır. Balzak da meşhur matbaasının iflâsından sonra hapsedilmiştir.

Münakaşanın sonunda şu neticeye varılmıştır: Suçlarından ve taksirlerinden mütevellit zararları tazmin etmek istemiyen borçlularla tazmin edemiyenler tefrik edilmelidir. Birinciler için (non est indulgendum) yani müsamaha yoktur. Birincilere vecibelerini ifa ettirmek için hapis, âlâ ve müessir bir usuldur. Diğerleri için hapis gayri insanî ve hattâ budalaca bir usuldür. İşte bu suretle ıslahat talep edilmektedir.

* * *

İtalyada borçtan dolayı hapis tarihî bir hatıradır. Bu usul bizim kanunlarımızda da vardı. Fakat 6 kânunuevvel 1877 kanunile ilga edilmiştir. Fakat Fransada olduğu gibi tamamen ilga edilmemiştir. Zira hapis, suçlardan mütevellit iade ve tazmini zarar hakkında suçların failleri veya şerikleri aleyhine ceza hâkimlerinin verdikleri hükümlerin icrasında mer'i olduğu gibi ceza kanununun tecziye ettiği bir fiilden mütevellit iade ve tazmini zarara müteallik hukuk hâkimlerinin verdikleri hükümlerin infazında da kabili tatbiktir. Şu halde otomobil ile çiğnemek gibi taksirli suçlardan mütevellit tazmini zararlarda da hapis kabul olunabilir. Çok şükür, bu hallerde de bizde hiç bir alacaklı uzun zamandanberi borçlunun hapsedilmesini talep etmemiştir. On sene veya daha evveline ait olan hapis müesseselerimizin dosyalarında yapılan tetkikat, borcundan dolayı hiç bir kimsenin hapsedilmediğini göstermiştir. Hapis usulünü kısmen muhafaza eden kanun hâlâ mer'i midir yoksa ademi tatbikten dolayı ilga edilmiş mi addolunacaktır; tatbiki hiç bir kimse tarafından talep edilmemesinden dolayı bir kanunun tatbik edilmemesinin o kanunu ilga edemiyeceği bizde münakaşa bile edilemez. İşte Fransada münakaşa edilen mesele bizde mevzuahs bile olamaz.

Fakat Fransada mesele yukarıda da söylediğimiz veçhile biraz karışık bir şekilde vazedilmiştir. Borçtan dolayı hapis meselesine tediye edilmeyen para cezasının hürriyeti tahdit eden bir cezaya tahvili meselesi de karıştırılmıştır. Aksi takdirde, borçtan dolayı hapsedilen şahısların Fransada Paris istinaf mahkemesi kaza dairesinde bu kadar fazla olması izah edilemez.

Bizim kanunumuza göre de ağır veya hafif para cezası, tediye edilmeyen takdirde, hürriyeti tahdit eden bir cezaya kabili tahvildir. Ağır

para cezası tahvil edildiği takdirde üç sene hapis cezasını ve hafif para cezası da iki sene hafif hapis cezasını geçemez. Mahkûm, para cezası tahvil edildikten sonra da, para cezasının yekûnundan çektiği cezanın müddetini tenzil ederek hürriyeti tahdit eden cezanın infazını durdurabilir. Fakat para cezasının verilmemesinden dolayı tahvilen hapis cezası çekmenin borçtan dolayı hapis ile hiç bir münasebeti yoktur. Borçtan dolayı hapis alacaklının menfaati için konulmuştur. Diğerisi ise devletin tecziye hakkının neticesidir. Yalnız bazı hususî vecibelerden dolayı (meselâ: suçtan mütevellit zararların tazmini, iade gibi) hapis ipka edilmiştir.

Filhakika, borçtan dolayı hapis usulünün artık hukuk müzesine atılmasına gerek hissen ve gerek fikren müdafaa edilecek bir yeri kalmamasına rağmen ceza mevadında para cezasının gördüğü vazife modern hukukta gittikçe daha büyük bir vüs'at kazanmaktadır. Az müddetli tahdidi hürriyeti mutazammın cezaların faidesiz ve muzır oluğuna kani olan vazı kanunlar hâkimlere hürriyeti tahdit eden cezalar yerine para cezası vermek salâhiyetini bahşetmişlerdir. Fakat para cezası tesviye edilemediği takdirde bu cezanın hürriyeti tahdit eden bir cezaya tahvili usulüne dokunamamışlardır. Bazıları daha ileriye giderek meseleyi büsbütün tersine çevirmişler hürriyeti tahdit eden ceza yerine mahkûmların para cezası vererek hapisten kurtulmaları usulünün kabulü muvafık olacağını düşünerek mahkûmlara bu salâhiyeti vermişlerdir. Bu usulün hazinenin menfaati için vazolunduğu iddia edilmiştir. Zira bu suretle hazineye para gireceği gibi devlet de mahbusa hapishanelerde yapılacak masraftan kurtulmuş olacaktır. Bu usulün kabulünde belki hazinenin menfaati de düşünülmüştür. Fakat istihdaf edilen gaye yalnız bu değildir. Asıl maksat hapishanelerde kısa müddetle ikametın tevhit edeceği mazarratların önüne geçmektir.

Burada da yine aynı itiraz ileri sürülmektedir: «Parası olanlar hapisten kurtuluyor, olmayanlar hapsediliyor.» Yeni italyan ceza kanunu bu itirazın da kıymetini pek çok azaltmıştır. Zira bu kanuna göre hakim para cezasının haddi âzamisini (elli bin lire) tatbik ettiği takdirde de suçlunun iktisadî vaziyetindeki refah sebeble cezanın müessir olamayacağına kani olursa bu cezayı üç misline kadar artırımağa salâhiyeti vardır. Şu halde para cezası yüz elli bin lirete kadar vasıl olabilecek demektir. İşte bu suretle para cezası, suçlunun iktisadî vaziyeti vasatî seviyenin çok yükseğinde dahi olsa hassai terhibiyesini muhafaza edebilecektir. Bu, para cezasının şahsileştirilmesinin tipik hallerinden biridir. Bu sistemle para cezasına mahkûm olan şahsın parayı vererek hapisten kurtulduğu farzedilse dahi parası olmadığından dolayı bir müddet mahbus kalan fakire nazaran daha imtiyazlı bir vaziyette bulunduğu iddia olunamaz.

Para cezası sistemi bu günkü umumî ve içtimâî nizamın bir neticesidir. Para cezası olmasa onun yerine daima hürriyeti tahdit eden bir ceza tatbik etmek lâzım gelecektir. Netice ne olacak ? daima hürriyeti tahdit eden ceza tatbik edildiği takdirde bundan fakirler müstefit olmayacak halbuki ceza ilmi bir adım daha geriye gitmiş olacaktır. yaşayanlar mezarlığında yani hapishanelerde kaldığı uzun müddet zarfında ceza hadisesini tetkik eden (Dostoievski) « cürümlerin envai binlere vasıl olduğu halde cezaların nevileri pek mahduttur. » demiştir. Binaenaleyh bu günkü cezalar sisteminde, iktisadî - siyasî nizam devam ettikçe para cezasına baş vurmak bir zarurettir. Dante bile cehenneminde, bu cehennemde para tedavül etmediği halde, mürabahacılar simbulik bir şekilde para cezası tatbik etmiştir. Şu halde para cezası mevcut oldukça, bu cezanın ademi tediyesi halinde, diğer bir cezaya tahvili zaruridir.

Fransız polemistleri para cezasını vermeyenler hakkında değil vermek istemiyenler hakkında, bu cezanın, hürriyeti tahdit eden bir cezaya tebdilini istiyorlar. İlham aldıkları hissin çok yüksek ve âlice-nap olduğuna şüphe yoktur. Fakat onların teklifleri kabul edildiği takdirde, yalnız para cezasile tecziye edilen suçlarda hakikî fakirler ceza görmeyecek fakat kanunun hâkimleri para cezası veya hürriyeti tahdit eden bir ceza vermekte mümeyyiz ve serbest bıraktığı hallerde Fakirler daima hürriyeti tahdit eden cezaya çarpılacaklardır. Birinci sık cemiyetin, ikinci sık ise fakirlerin menfaatine uygun değildir.

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

İhalenin feshi — Tatbikat

Mahkemesi : Elâziz asliye hukuk M. Kararın T. 25 - 6 - 931 No. 314 Taraflar : Müddei Rahmi Bey Müddeaaaleyh Hazinei maliye.

Dava : alenî müzayede ile uhdesine ihalesi tekarrür edüp maliye vekâletinin me'zuniyetine tâbi tutularak bir sene sonra tasdik edilen ve taksiti talep edilen hanenin ihale tarihinde ademi teslimine binaen bakımsızlık yüzünden hey'eti asliyesini kaybetmiş ve evvelki kıymetinin yarısından fazla bir miktarı tenakus etmiş olduğundan tenzili bedelle ihalenin feshine karar verilmesini talepten ibarettir.

Kararın hülâsası : 22 nisan 341 tarihli ve 661 No : lu kanunun 15 inci maddesi veçhile muayyen müddet zarfında ihalei kat'iyesi icra edilmediği anlaşılmış ve müddeinin nükûle hakkı mevcut bulunmuş olduğundan ihalenin mefsuh adine ve müddeinin depozito suretiyle verdiği 200 liranın hâzineden istirdadına dair verilen hüküm indettemyiz : Müzayede ve münakasa ve ihale kanununun mahalli mahkemesince istinat olunan 15 inci maddesi kapalı zarf usuliyle icra edilecek müzayede ve münakasalarda cereyanı iktiza eden muamelelerden bahis olup hadisede yapılan müzayede ise alenî surette icra edilmiş bulunması hasebiyle kanunu mezkûrun 15 inci maddesinin hadiseye kabiliyeti tatbikiyesi olmamasına ve bu hususta müzayede kaimesinde de sarahat bulunmadığı cihetle ahkâmı umumiyei kanuniyenin tatbikı icap edeceğine ve borçlar kanununun 228 inci maddesinde ihalenin veya ihalenin reddinin müzayede akabinde vukuu lâzım geldiği ve pey süren kimsenin müzayededen sonra mülzimiyyetinin imti-

dadını mutazammın şartın batıl bulunduğu ve şu kadar ki bu hüküm cibrî müzayedeler ile ihalenin resmî bir merci tarafından tasdika muhtaç olduğu hallerde tatbik edilmeyeceği musarrah bulunmasına ve müddei dahi maliye vekâletinden cevap vurudu ile uhdesine ihalei kat'îye icra edilinceye kadar ihalenin teahhurundan bahisle feshi için bir teşebbüsde bulunmamış olmasına göre tenzili bedele veya ihalenin feshine taallûk eden davasının reddi iktiza ederken hadiseye kabiliyeti tatbikiyesi olmıyan bir maddei kanuniyeye istinaden feshi ihaleye karar vesilmesinden naşı bozulmakla yeniden yapılan muhakeme neticesinde: müddei mumaiyleh tarafından mükerreren müracaat olunarak ihalei kat'îyenin icra veya feshi talebedildiği anlaşılmış ve tekemmül etmeyen bir akit ile müşterinin ilzâmı varit görülememiş olduğu beyaniyle ısrara hükmolunmuştur.

Temyiz eden: Hazinei maliye.

Temyiz lâıyhasında: İhalenin feshi hakkında kanunî bir teşebbüs yapılmamış ve bu husus hakkında evrakı müspite dahi irae edilmemiş olmasına ve müddeti zarfında peyden nükûl eylediğine dair bir protesto da yapılmamış olduğu cihetle son hükmün de nakzı istenmiştir.

Temyiz kararı: Hukuk hey'eti umumiyesinde bittetkik: Müddeti içinde temyiz olunan son hükmün ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâatlar okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü :

Ahiren icra kılınan tetkikata ve müstenit olduğu esbabı mucibeye nazaran hükmü ahir usul ve kanuna uygun olup temyizen dermeyan olunan itirazlar varit olmadığından reddiyle hükmü mezkûrun tastikına ve aşağıda yazılı temyiz harcının temyiz eden taraftan alınmasına 13 - 1 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Hukuk Heyeti Umumiyesi

Esas No. 1. 106. 3 Karar No. 3

Müdahalenin men'i – Gayrı menkul zilyetliği

Mahkemesi : Mustafa Kemal Paşa sulh. Kararın : T. 25-11-931.
No: 972. Taraflar: Müddei: Şuayp. Müddeaaaleyh: Memiş.

Dava: Mevki hudut ve sairesi muharrer bir kıt'a tarlayı ihya ve 30 senedenberi ziraat eylediği halde müddeaaaleyh müdahale eylemekte olduğundan müdahalesinin men'i talebine mütedairdir.

Kararın hülâsası: Müddeabih tarla tapuca müddeaaaleyh uhdesinde bulunduğu kayden anlaşılmasına ve müddeinin de zikrolunan tarlayı işğali icar suretiyle bulunmasına ve bu da şahitlerin ifade ve mübrez senetler müeddalariyle tahakkuk eylesine binaen müddeinin davasının reddine dair verilen karar indetmeyiz: Tapudan gelen cevapta Memiş ve rüfekası namına gösterilen kaydın gayri musaddak bir defterde ve hakkı karardan verilmiş olduğu beyanedilmesine ve şu suretle bir esası sahiha müstenit olduğu anlaşılmasına ve müddeaaaleyh tarafından tasaddi edilen icar iddiasının da usulen sabit olmamasına göre münazaun fihe zilyedi hakiki kim olduğunun tahkikiyle neticesine göre bir karar verilmek lâzım gelirken yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna muhalif olduğundan hükmün nakzına karar verilmiştir.

Yeniden icra kılınan muhakeme neticesinde: müddeaaaleyh tarafından ikame ve istima olunan şahitlerin ifadatı zilyetlik hakkının müddeaaaleyhe râci ve böyle bilip işittiklerini ve damadı bulunan müddeininde tarlayı işğali icare suretiyle bulunduğu ibrazedilen senet mündericatiyle tahakkuk eylemiş ve tapu kaydı dahi esası sahiha istinat etmese de 305 senesi yoklamasında tutulmuş bir defterde mukayyet olması itibariyle az, çok bir beyyine kudretini haiz bulunması tabii bulunmuştur. Binaenaleyh mezkûr tapu kaydı ve icar senedi ve defi şahitlerinin beyanatı prensibince müddeinin şahitlerinin ifadeleri za'fa uğramış ve tarlanın müddealeyhe ait olduğu ve müddeiye de muvakkaten verdiği kanaati tahassul etmiş ve icarla verilmiş olmasına nazaran iktisabı müruru zaman dahi mevzuu bahis olamayacağından nakza ademi ittibala hükmü evvelde israra karar verilmiştir.

Temyiz eden: Şuayp

Temyiz lâyhası hülâsası: İcar iddiasının usulen sabit olmamasına ve mümeyyezün aleyhin mezkûr tarlaya müdahalesi vaki olmadığını ikame ettikleri şahitlerin ifadeleriyle de zilyetlik keyfiyetinin kendisine ait bulunduğu mütehakkak iken kararda ısrar edilmesi yolsuz olduğundan son hükmün dahi bozulması istenmiştir.

Temyiz kararı Hukuk hey'eti umumiyesince bittetkik: müddeti içinde temyiz olunan son hükmün ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâatlar okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Müstenit olduğu esbabı mucibeye nazaran hükmü ahir usulü kanuna uygun olup temyizen dermeyan olunan itirazlar varit olmadığından reddiyle hükmü mezkûrun tastikına ve temyiz masrafının temyiz müsted'isinden alınmasına 13-1-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Hukuk Hey'eti Umumiyesi

Esas No. 3. 116. 8 Karar No. 3

* * *

Katil – Nakzın teşmili

Ali oğlu Mustafayı sureti feciada kasten katletmekten suçlu İbrahim oğlu Mehmedin bil'muhakeme C. K. nun 448, 31 ve 33 üncü maddeleri ahkâmına tevfikân on sekiz sene ağır hapsine ve müebbeden hidematı ammeden memnuiyetine ve ceza müddeti zarfında mahcuriyeti kanuniye halinde bulundurulmasına dair Vezir köprü ağır ceza mahkemesinden ahiren ita kılınan 18-6-931 tarihli hüküm aleyhine C. müddei umumiliğinden ve mahkûm tarafından temyiz edilmesine ve

re'sen de tâbii temyiz bulunmasına mebni temyiz mahkemesi birinci ceza dairei aliyesince tetkik olunarak vasfı cürme ait C. müddei umumiliğinden dermeyan olunan itirazat varit ve bozmayı mucip bulunmuş ve suçlunun itirazı bu itibarla varit görülmüş olduğundan bahsile nakzedilmesi üzerine mezkûr mahkemece betekrar icra kılınan duruşma neticesinde kararı ahirin bozma kararına tebean ve müsteniden ittihaz edilmiş ve suçlunun itirazı şayanı iltifat görülememiş olduğu beyanile nakza ademi ittibala hükmü sabıkta ısrara dair tanzim kılınmış olan 26 - 11 - 931 tarihli zabıtname ve teferruatı C. Baş müddei umumiliği memuriyeti aliyesinin bozma sebebi varit olup ısrar olunması yolsuz ise de C. müddei umumiliğinden temyiz edilmediği cihetle aleyhe gidilemiyeceğinden ve başkaca itiraza da mahal görülemediğinden tastiki talebini natık 24 - 12 - 931 tarihli tebliğnamesiyle birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle C. hey'eti umumiyesinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşüldü:

Temyiz kararı Hükmü mezkûr maznunun aleyhine olarak bozulmuş ve lehe olan hükümlerinin hadisede tatbiki iktiza eden C. muhakemeleri usulü kanununun ahkâmı müddei umumilik tarafından temyiz olunmayan hükmü mezkûrun maznun aleyhine olarak nakza mani bulunmuş olmamakla bu noktaya matuf olup ısrar edilen bozma sebebi hakkında tetkikat icrasına ve bu bapta ittihazı karara cevazı kanunî bulunmadığından kararı ahiri mezkûrun tasdikına ve 4 lira ilâm harcının mahkûmdan alınmasına 4 - 1 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. M. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi

Esas No. 179 Karar No. 2

* * *

Hakaret — Usulü muhakeme — Şahit istimai

Maddei mahsusa tayini suretiyle Gülsümü tahkir etmekten suçlu İsmail ve Ayşenin bilmuhakeme : C. K. nun 480 inci

maddesinin birinci fıkrasına tevfikân üçer ay hapis ve ellîşer lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetlerine ve 100 lira zararı manevinin bittahsil davacıya itasına dair verilen 22 - 10 - 930 tarihli hükmün C. Müddei umumiliği ile mahkûmların talebine binaen temyiz mahkemesi Dördüncü ceza dairei aliyesinde tetkik olunarak: dinlenmiş olan şahitlerin şahadatına karşı bir diyeceği olup olmadığının sorulmaması yolsuz ve temyiz itirazları bu itibarla varit görüldüğünden bahsile nakzedilmesi üzerine pazar C. mahkemesince betekrar icra kılınan duruşma neticesinde: Esasen maznunların kendilerine isnat olunan suçu ikrar ve itiraf etmiş olmalarına ve şahitler de maznunlardan rivayeten şهادette bulunmalarına binaen bir diyecekleri olup olmadığının sorulması lüzum ve bunun esası hükme bir te'siri görülmediği beyaniyle ısrara dair verilen 14-11-931 tarihli karar bu kere mahkûmlar tarafından müddetinde temyiz ve şartı fakirlik ilmühaberiyle ikmal edilmesine mebni evrakı dava C. B. Mü. U. liği memuriyeti aliyesinin nakız varit olduğundan bozulması talebini natık 28 - 12 - 931 tarihli tebliğnamesiyle birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle ceza hey'eti umumiyesinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşölüp düşünöldü.

Temyiz Kararı: Müstenit olduğu esbabı mucibeye nazaran ısrar kararı usulü kanuna uygun olmakla tasdikına ve dört lira ilâm harcının mahkûmlardan alınmasına 11 - 1 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi

Esas No. 136 - 7 Karar No. 6

* * *

Zimmete para geçirme — Temyiz talebinin reddi

Zimmetine para geçirmekten maznun Muhtar Mustafa çavuşun C. K. nun 202 inci maddesi mucibince 3 ay hapsine

ve altı ay memuriyetten mahrumiyetine ve zimmetinde kalan 133 lira 6 kuruşun alınarak köy sandığına itasına dair Saiteli ceza hâkimliğinden verilen 8 - 12 - 931 tarihli hüküm aleyhine merhum tarafından verilen temyiz istid'asının lâyiha verilmesinden naşi reddine dair mezkûr hâkimlikten ita kılınan 17 - 12 - 931 tarihli kararın itirazen tetkiki merhum Mustafa tarafından istida edilmesi üzerine temyiz mahkemesi dördüncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak ret kararı vaktinden evvel verilmiş olduğundan ref'ine ve ret kararı aleyhine vermiş olduğu istida ile esas temyiz istidasında bir gûna sebep beyan edilmemiş olmasına mebni de mezkûr istidanın ve bozma talebinin reddine dair tanzim kılınmış olan 4 - 1 - 932 tarihli ve 10075 - 5655 No.lu ilâma C. B. Mü. U. liği memuriyeti aliyesinden temyiz ilâmında ref'ine karar verilen mahallî mahkemesinin ret kararına karşı ita kılınmış ve esas hüküm hakkında lâyiha için muayyen müddet zarfında bulunmuş olan itiraz istidasında hükmün muhalefeti kanuniyesine ve lâyiha muhakemeten sepkeden müdafaayı tekrardan ibaret olduğuna dair fıkralar duruşma sırasındaki müdafaâ sebeplerine atfen hükmün bozulması talebini mutazammın esbabı mucibeden madut almasına binaen lâyiha makamında kabulü icap eden istidanın reddedilmesinde isabet görülemediğinden bahisle mezkûr temyiz kararının ref'i hususunda ve müddetinde itiraz edilerek evrakı dava 6 - 1 - 932 tarihinde birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle C. hey'eti umumiyesinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Temyiz Kararı : Temyiz ve itiraz istidanamelerinde esbabı nakziye gösterilmemiş ve ayrıca temyiz lâyihası da verilmemiş olmakla beca görülemeyen itirazı vakiin reddine 11 - 1 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi

Esas No. 11

Karar No. 6

Sirkati mevsufe – İştirak

Mevsufen sirkat ikamdan suçlu Hasan oğlu Hasan ve işbu fiilde fer'an zimethal Alinin ceza kanununun 493, 522, 65, 525 inci maddelerine tevfi kan ve indirilerek Hasanın bir sene 6 ay ve Alinin de 9 ay müddetlerle ağır hapislerine ve cezaları kadar emniyeti umumiye nazareti altında bulundurulmalarına dair hüküm C. müddei umumiliğinin temyizine binaen evrakın devren verildiği ikinci ceza dairei aliyesince tetkik olunarak keşif varakasına göre iki vasıf birleşmiş ve Alinin hareketi maksatta itti hat ve menfaatta iştirakle beraber 65 inci maddenin son fıkrasındaki unsuru cürmiyi de haiz bulunmuş olmasına nazaran hem hırsızlığın hem de Alinin iştiraki cürmisinin vasıflarına dair tebliğnamede dermeyan olunan mütalâa varit ve bozmayı mucip bulunmuş ve temyiz itirazları bu itibarla varit görülmüş ve sureti sevklerine göre ceza muhakemeleri U. K. nun 258 inci maddesi hükmüne riayet edilmemiş olduğundan bahisle bozulması üzerine yeniden yapılan duruşma neticesinde Hasan hakkında mukaddema verilen hükme karşı C. müddei umumiliğinin temyizi mesruk şekerin iade edilmiş olmasından dolayı tenzilât icra edilmemesine maksur bulunmuş ve işbu sirkatte iki vasfın içtimai hasebiyle cezanın teşdidi icap edeceğine dair temyizi dava vaki olmamış ve aleyhe temyiz edilmiş olmadıkça müktesep hakkın ihlâl edilemeyeceği ve aleyhe olarak bozma sebebi teşkil edemeyeceği hükmü kanun cümlesinden bulunmuş olduğu beyaniyle merkum Hasan hakkındaki hükmü evvelde ısrara ve Ali hakkındaki bozma sebeplerine de ittibala merkumun mahkûmiyetine dair Kütahya ağır ceza mahkemesinden ahiren verilen 5-11-931 tarihli kararın dahi temyizen tetkiki C. müddei umumiliğinden istid'a edilmesine mebni bu bapta ki evrak C. Baş müddei umumiliği memuriyeti aliyesinin bozma sebebi varit iken Hasan hakkında ısrar edilmesi yolsuz olduğundan Bozulması talebini natık 5-11-931 tarihli tebliğnamesiyle birinci riyaset dairesine gönderilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşölüp düşünöldü :

234

Temyiz Kararı: Mahallî müddei umumiliğinin ilk temyiz istidanamesinde sirkat cürmünde iki vasfın birleşmiş olduğu Permeyan edilmiş olmakla Hasan hakkındaki hükmün tastikına ve 4 lira ilâm harcının merkumdan alınmasına ve Ali hakkında ittiba dairei zerine verilen kararın tetkiki için evrakın hususiyeye überayı tevdi C. Baş müddei umumiliği memuriyeti aliyesine verilmesine 11-1-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi

Esas No. 2 - 11 Karar No. 8

* * *

Usulü muhakeme — İkrar

Zimmetten suçlu doktor Naci Beyin beraetine dair sonradan verilen hüküm dahi C. müddei umumiliğinin temyizine binaen temyiz 4 üncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak Hasan Nazar beyin ilk ifadesi başka bir mana çıkarılmasına müsait bulunmayacak derecede vazih ve maznun Naci beyin bozma kararından evvel ilk duruşma celsesinde bizzat vermiş olduğu ifade ile belediye reisine göndermiş olup musaddak bir sureti evrak meyanında mevcut bulunan mektup mündericatı da bu ifade ve beyanı müeyyit bulunduğu halde mumaileyh şahit evvelce bu cihetin kendisinden tamik edilmediği yolundaki ifadesinin sıhhati kabul olunarak ona göre hüküm itası ve sıfatı borçlu olmaktan ibaret olan Hasan Nazar beyin hastahane parasını muhafaza vazifesi olup olmadığı düşünülmemesi ve uyulan bozma kararında 3 - 1 - 930 tarihli rapor mündericatına göre tahkikatın tevsiine lüzum gösterildiği halde mezkûr raporda mevzuubahs zahire şirketin bilâ müzayede zahire satılması ve (3300) okka buğdayın zimmette kalması ve hastane parasından telefon ve saat mübayaası hususatının muhakemeten hâl ve tetkik olunmaması ve anbar memuru İzzet efendinin yalnız (8611) kıyye buğ-

daya vaziyet ettiğini ifade etmesine göre toplanılan 11911 kıyyeden maadasının ne olduğunun araştırılmaması yolsuz olduğundan bahisle bozulup iade edilmekle eski hükmünde ısrarı mutazammın Bandırma asliye C. Mahkemesinden sonradan verilen 2 - 12 - 931 tarihli hükmün dahi temyizen tetkiki C. M. umumiliği tarafından istida ve bu baptaki evrak C. Baş M. umumiliği memuriyeti aliyesinin bozma sebepleri varit ve uyulmak lâzımken ısrar edilmesi yolsuz ve itirazlar yerinde görüldüğünden mezkûr kararın bozulması talebini natık 30 - 12 - 931 tarihli tebliğnamesiyle birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra görüşülüp düşünüldü.

Temyiz Kararı: Suçlunun mahkemedeki sarih ikrarına ve mevcut delâile nazaran dairei hususiye ilâmında yazılı bozma kararı tamamen varit ve uymak lâzımken ısrar edilmesi kanuna muhalif olmakla temyiz edilen son hükmün dahi C. M. U. kanununun 326 ıncı maddesine tevfiikan bozulmasına ve 8 lira ilâm harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 11 - 1 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi

Esas No. 4 - 165. Karar No. 8

* * *

Nafaka davası — Salâhiyet

Mahkemesi : Sultanahmet beşinci sulh hukuk hâkimliği.
Kararın tarihi : 9 - 8 - 932 **No. 389. Müddei :** Fatma Meliha Hanım. **Müddeaaleyh:** Rifat Sabri Bey.

Temyiz edilen hükmün hülâsası : Fatma Meliha hanım ile kocası Rifat Sabri Bey arasındaki kendisile 3 çocuğuna nafaka takdiri davasının gıyaben icra kılınan muhakemesi neticesinde müddeaaleyh ev-

lilik vazifelerini ihmal ettiği ve kabahatli olduğu ve davacının da hic bir taraftan geliri olmadığı ve müddeaaaleyhe yapılan ihtar da semeresiz kaldığı şهادetle sabit olmasına binaen müddeaaaleyhin selâhiyet hakkındaki itirazının reddile ehli vukuf beyanatile çocuklardan her biri için sekizerden 24 ve davacı için 30 lira ki ceman 54 lira nafakanın müddeaaaleyhin 200 lira ayda gelirine ve iki tarafın içtimaî vaziyetlerine nazaran haddi itidalde görülmesine mebni dava tarihi olan 13 - 12 - 931 tarihinden itibaren takdir olunan mezkûr 54 lira nafakanın müddeaaaleyhten alınarak davacıya verilmesine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Rifat Sabri Bey.

Temyiz Kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Kanunu medenin sarih hükümlerine göre evlilik birliği devam ettikçe karı ikametgâh itibarile kocaya tabi bulunduğu halde Zonguldakta bulunduğundan dolayı davacı olan karısının ayrı bir mahalde aleyhine dava ikamesine hakkı olmayacağından bilbahis selâhiyet hakkında müddeaaaleyh canibinden dermeyan olunan itirazın kabulile davanın reddi icap ederken kanuna uymayan mütalâat serdile yazılı olduğu üzere karar verilmesi yolsuz olduğundan mümeyyezünbih hükmün H. U. M. kanununun 428 inci maddesine tevfi kan nakzına ve aşağıda yazılı temyiz masraflarını ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 29 - kânunuevvel - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İkinci Hukuk Dairesi

Esas No. 3248 Karar No. 2676

* * *

Çalışma ücreti — İstihkak davası

Mahkemesi: Zonguldak asliye mahkemesi hukuk dairesi.
Tarihi: 18-5-932. No. 58. Müddei: Veli oğlu Hasan. Müddeaa-
aleyh: Ereğli şirketi

Dava: Müddei mayıs 925 senesinden itibaren 930 senesi mayıs mahına kadar iki sene 140 ve 3 senede 168 kuruş yövmiye ile günde 12 saat ateşcilikte hizmet ettiği halde mesai saatinden fazla alacağı olan 2808 lira 72 kuruş verilmemekte olduğundan bilbahis meblâğı mezkûrun tahsilini istemiştir.

Hüküm: Müddeinin çalıştığı zamanlar için cem'an 21.5 lira 47 kuruş ücret aldığı müddeaaaleyhin tetkik ettirilen defatiri mündericatile tahakkuk ettiğinden ve saireden bilbahis bu ücretin bir mislinin müddeaaaleyh şirketten tahsiline karar verilmiştir.

Temyiz ve şifahî izahat ahzini talep eden: Zonguldakta Ereğli şirketi vekili Muammer bey.

Temyiz kararı: Sebmeden talebe mebnî tayin kılınan günde müsted'ii temyiz namına mübrez vekâletnamesine müsteniden avukat Tefvik bey bilvekâle gelip vaki tebliğata reğmen davete icabet etmeyen mümeyyezünaleyhin gıyabında mürafaa icrasına başlanarak temyiz istid'asının mehli kanunî zarfında ita ve kaydolunduğu anlaşıldıktan ve vekili mumaileyhin verdiği şifahî izahat istima edildikten sonra mümeyyezünbihi ilâmevrakı hükmiye ve temyiziye ile birlikte mütalea ve tetkik ve icabî keyfiyet müzakere olundukta:

Ereğli havzai fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik kanunun 8 inci maddesinde muayyen olan 8 saatten fazla tarafeynin rıza ve muvafakatile çalıştırılan ameleye iki kat ücret verileceğinin yazılı olması bu müddetten fazla çalıştırılmış olan amelenin sa'yi nisbeti nazara alınmayarak müddeti

mezkûre için aldığı yevmiyenin iki kat verilmesini istilzami etmediğine göre mahkemece kanunu mezkûrun 11 inci maddesi nazara alınarak müddeinin ifa ettiği hizmete göre komisyonu mahsusunca ne mikdar ücret tayin ve takdir edildiğinin anlaşılması zımında keyfiyetin mercii aidinden istilâmı ve müddeiye verilmesi lâzım gelen yevmiye usulen teavyün ettikten sonra bu ücretin müddeaaaleyh şirketce 8 saat mesaiye mukabil kabul edilmiş olan ücretten fazla olduğu anlaşıldığı surette müddeinin saat hesabı ile sebbeden fazla sa'yi nazarı itibara alınarak nisbet dairesinde iki kat ücrete hüküm itası lâzım gelirken mebhusunanih 8 inci maddeye yanlış mana verilerek yazılı olduğu üzere karar ittihazı kanuna muhalif ve itirazatı temyiziye bu itibarla varit bulunmuş olduğundan hükmün hukuk usulü muhakemeleri kanununun 428 inci maddesine tevfiakan nakzına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyenin ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 24-12-932 tarihinde ittifakla karar verilerek mümeyyiz vekiline tefhim olundu.

T. T. M. Ticaret Dairesi

Esas No. 3049. Karar No. 2475

* * *

Terekenin taksimi — Tenkısı dava

Mahkemesi: Çorum asliye hukuk hakimliği. Kararın tarihi: 22 - 5 - 932 Karar No. 305. Müddei Şehime ve Sadık vasiyesi Fatma Hanım. Müddeaaaleyh : diğer Şehime ve kızı Memnune Hanım.

Temyiz edilen hükmün hülâsası. Şehime Hanım ve arkadaşlarıyla diğer Şehime Hanım ve arkadaşları arasındaki gayri menkul mallarda olan hissei irsiyeye ait ferağın feshi davasının nakzı ahire tebaan icra kılınan muhakemesi neticesinde : Mecmu tereke olan 2912 lira 80 kuruştan müddeaaaleyha Şehime Hanımın dörtte biri olarak

mahfuz bulunan 728 lira 20 kuruş hissesi badettenzil mütebaki meblâğdan tasarruf nisabı 546 lira 15 kuruş dahi bilih-
raç mütebaki hisseden davacıların mahfuz hissesine isabet
eden mikdarı tasarrufta dahil olmiyan mütebaki terekeden
doldurulmağa müsait bulunduğu anlaşılmağa kanunu mede-
ninin 502 inci maddesi mucibince müddeilerin bu husustaki
davasının reddile hisselerinin teslimine dair iddia dahi tenkis
davasından başka bir dava olmasına nazaran veresei saire
itadan temerrut ettikleri halinde aleyhlerinde ayrıca ikamei
davada muhtariyetine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Fatma ve Şehime Hanımlar vekili A. Niyazi
Efendi.

Temyiz Kararı: Temyiz istidanamesinin müddeti içinde
ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra
icabı görüşülüp düşünüldü.

Nakza tebaan icra kılınan muhakemede tereke mecmuu
olan 2912 lira 80 kuruştan diğer vereseye şartla ferağ olu-
nan bağ ve değirmenin kıymeti mecmuası olan 900 liranın
tenzilinden sonra müddeilerden zevceye isabet eden ve tasar-
rufa tabi olmiyan 728 lira 20 kuruş ile Sadık Efendiye isabet
eden ve tasarruf edilecek miktardan mütebaki hissesi olan
546 lira 15 kuruşun mütebaki kalacak tereke esmanından
verilmek suretile davanın reddi iktiza ederken bu veçhile
muamele ifa edilmeksizin yazılı olduğu üzere mütalâa serdile
davanın reddine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ol-
duğundan mümeyyezünbih hükmün H. U. M. kanununun 428
inci maddesine tevfi kan nakzına ve aşağıda yazılı temyiz
masraflarının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 26
Kânunuevvel 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İkinci Hukuk Dairesi
Esas No. 3131 Karar No. 2650

Tekaüt maaşının sureti haczi

Mahalli: Bursa İcra hâkimliği. Tarihi: 5-10-932 No. 2404
Alacaklı: Bursa Posta ve Telgraf Baş müdüriyeti. Borçlu:
Sabık Tirilye posta ve telgraf müdürü Eşref bey.

Temyiz edilen kararın hulâsası: mahkemeden istihsal olunan bir kıt'a ilâma müstenit takip talebi üzerine 893 lira 65 kuruş alacağın istifasını teminen borçlu Eşref beye ait tekaüt maaşının haczine dair ittihaz edilen karara karşı mumaileyhin vasisi Halil Rifat bey tarafından fesih talebile şikâyet olunmakla icra kılınan tetkikat sonunda yapılan muamele usul ve kanuna muvafık olduğundan bilbahis şikâyetin reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Eşref bey vasisi Halil Rifat bey.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Borçlunun tekaüt maaşından icra ve iflâs kanununun 83 üncü maddesi mucibince borçlu ve ailesinin geçinmeleri için lüzumlu olarak takdir edilecek mikdar tenzil edildikten sonra kalan mikdarın haczi lâzımgeldiği ve icra memurluğunca mezkûr madde hükmüne muhalif olarak muamele yapıldığı halde bu muamelenin kanuna muvafık olduğu beyanile yazılı olduğu üzere karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfiakan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 12-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs dairesi
Esas No. 1427 Karar No. 1372

* * *